

СТУДЕНТСКО



БРОЈ 20, ДЕКЕМВРИ 2021

ДЕЦАТА ВО
ДИГИТАЛНИОТ СВЕТ

РУСО / ПРЕДИЗВИК ЗА
МЛАДИТЕ

ИЛИЈА ИВАНОВСКИ
СТУДЕНТСКИ ПРАВОБРАНИТЕЛ
НА УГД

ИНТЕРЕСОТ ЗА СТУДИИ ПО
НОВИНАРСТВО НИЗ ЦЕЛА
МАКЕДОНИЈА И НАТАМУ ОПАГА



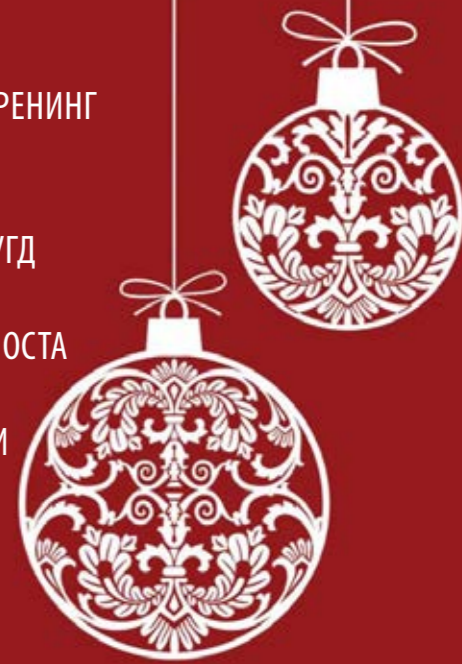
www.fptn.ugd.edu.mk

ФАКУЛТЕТ ЗА ПРИРОДНИ И ТЕХНИЧКИ НАУКИ



СОДРЖИНА:

4. МОЖНОСТ ЗА НЕЗАБОРАВНО ИСКУСТВО
7. ДЕЦАТА ВО ДИГИТАЛНИОТ СВЕТ
8. СЕУШТЕ ПОСТОЈАТ ЛУЃЕ КОИ СЕ ГРИЖАТ ЗА ОКОЛИНАТА
10. ПАНДЕМИЈАТА ГИ ПОТТИКНА МЛАДИТЕ НА ДОМАШЕН ТРЕНИНГ
11. КОИ СЕ НАЈАКТУЕЛНИТЕ ПРОФЕСИИ ВО 21ОТ ВЕК?
12. УНИВЕРЗИТЕТСКО СТУДЕНТСКО СОБРАНИЕ
16. ИЛИЈА ИВАНОВСКИ - СТУДЕНТСКИ ПРАВОБРАНИТЕЛ НА УГД
18. ЕРАЗМУС +
20. ДИГИТАЛНАТА ТЕХНОЛОГИЈА ВРЗ УМЕТНИЦИТЕ И УМЕТНОСТА
21. РУСО - REGIONAL YOUTH COOPERATION OFFICE
22. НА ПАЗАРОТ НА ТРУДОТ НЕМА НЕВРАБОТЕНИ НОВИНАРИ
24. МЛАДИТЕ СЕ СТОЛБ НА ОПШТЕСТВОТО
25. ПРАВОТО НИЗ ПРИЗМАТА НА УМЕТНОСТА
26. КАДЕ СЕ И ШТО РАБОТАТ ДИПЛОМИРАНИТЕ СТУДЕНТИ ПО МЕДИУМСКИ СТУДИИ
29. КОЈА Е ДЕВОЈЧЕТО ГРЕТА ТУНБЕРГ?
30. ТРАГИЧНА ВЕСТ: ЧОВЕКОТ ИЗВРШИ АТЕНТАТ ВРЗ ПЛАНЕТАТА ЗЕМЈА
36. СТУДЕНТСКИ ДОМ ИЛИ СТАН?
36. ЖИВОТОТ ВО ГОЛЕМ ГРАД И ОНОЈ ДОБРО ПОЗНАТ „КУЛТУРЕН ШОК“
37. ЗАНИМЛИВОСТ ОД ВОЕНОТО И ХУМАНИТАРНОТО ПРАВО
37. ДА БИДЕШ „ЛЕВАК“ ВО СВЕТОТ НА „ДЕСНАЦИТЕ“ НЕ Е ЛЕСНО!
38. АКТИВНОСТИ НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ
40. МИГРАЦИИ И МИГРАЦИОНА ПОЛИТИКА
42. НА ПОВИДОК НОВ БОЈКОТ НА ОЛИМПИСКИТЕ ИГРИ?
44. ТУРИЗМОТ КАКО СВЕТСКИ ФЕНОМЕН
47. АПЛИКАЦИИ КОИ БИ ТРЕБАЛО СЕКОЈ ДА ГИ ИМА НА СВОЈОТ ТЕЛЕФОН
48. ЗЛОУПОТРЕБА НА ДЕТСКИОТ ТРУД ВО СВЕТОТ
50. ГРИЖА ЗА МЕНТАЛНОТО ЗДРАВЈЕ



ИМПРЕСУМ:

„Студентско ехо“

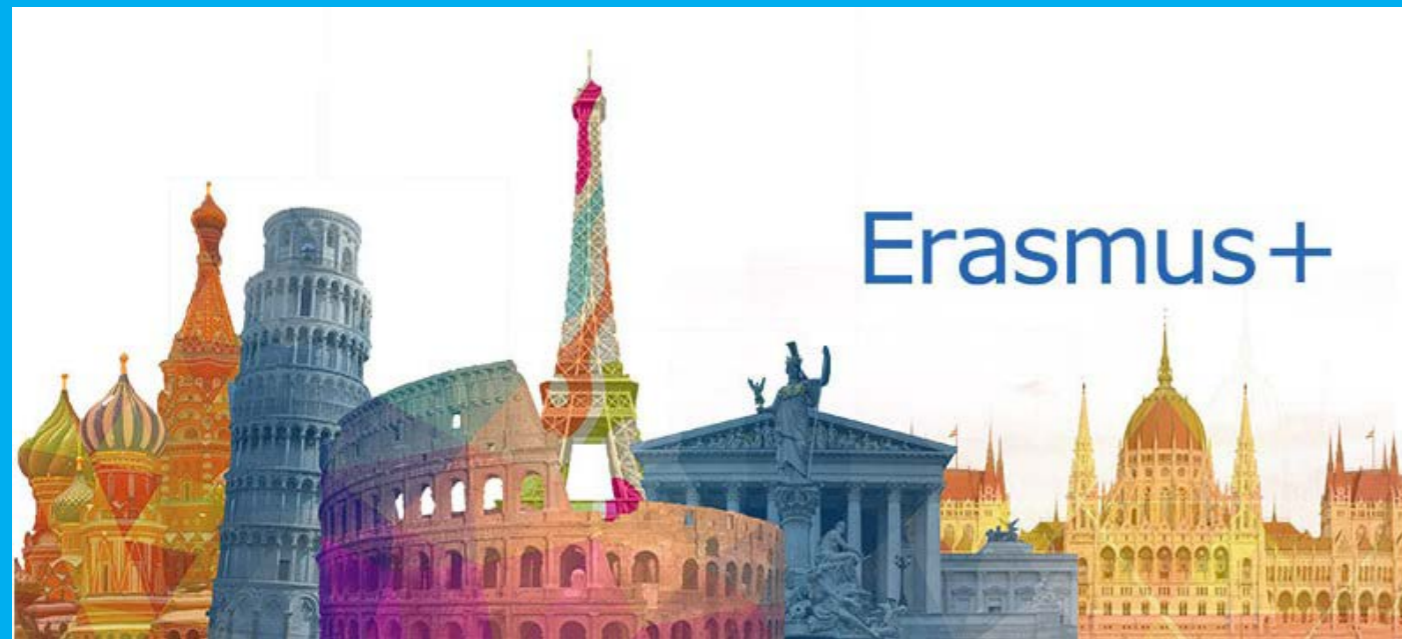
Студентско списание
 Катедра по новинарство и односи со јавноста
 Правен факултет – Универзитет „Гоце Делчев“
 Првиот број на списанието излезе во декември
 2011 година
 (основач на списанието е проф.др. Сузана
 Џамтоска – Здравковска со студентската
 генерација 2010-2011)

Главен и одговорен уредник:
 проф. д-р Андон Мајхошев
 Графички уредник и фотографија:
 Александар Максимов



Списанието излегува три пати во текот на една студиска година и бесплатно се дистрибуира во сите наставни центри на Универзитетот. Целокупниот тираж е овозможен од Студентскиот парламент на Универзитетот и е бесплатен за сите читатели.

Контакт адреса:
studentskoeho@gmail.com
facebook.com/studentskoeho



Erasmus+

МОЖНОСТ ЗА НЕЗАБОРАВНО ИСКУСТВО



Еразмус е програма за академска размена која започнала во 1987 година. УГД Штип неколку години успешно ја реализира Еразмус програмата со европските партнер универзитети. Централен дел на оваа програма е размена на студенти и вработени на УГД Штип помеѓу универзитетите. Во зависност од договорот, студиската размена може да се реализира во период од шест или дванаесет месеци.



Оваа академска година УГД Штип ќе биде домаќин на дваесет студенти од петнаесет универзитети :

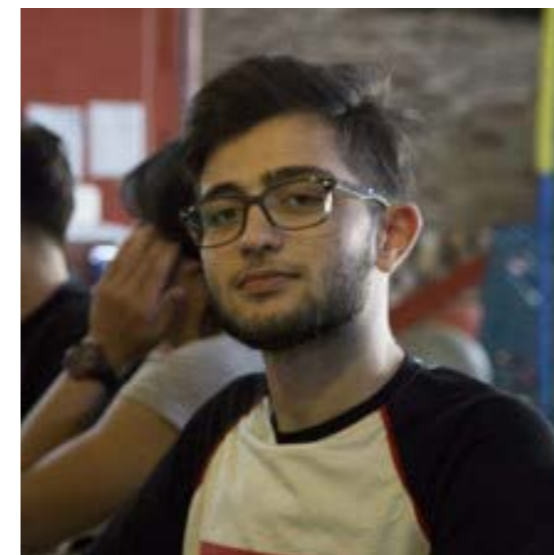
- Седум универзитети во Шпанија /University of Acoruna, University of Alcalá, Universidad de Oviedo, Universidad de Santiago de Compostela, Pontifical university of Salamanca, University of the Basque country, Polytechnic university of Cartagena /
- Четири универзитети во Турција / Zonguldak Bulent Ecavit university, Ordu university, Mus Alparslan university, Mus Alparslan Universitesi /
- Два универзитета од Италија / University of Piza , University of Sassari /
- Еден универзитет од Германија / Hajnrich – Heine univerzitet /
- Еден универзитет од Полска / Nicolaus Copernicus University/

Од вкупно дваесет студенти, пет студенти се на Медицински факултет, два студента се на ФОН, три студента на Филолошки факултет, четири студенти се на Машински факултет, четири студенти на Информатика и два студента на Правен факултет.

Наставата ќе се изведува на хибриден начин.

Програмата за студентска мобилност и мобилност на вработените нуди можност за незаборавно искуство, стекнување на нови пријателства, како и запознавање со различна култура и традиција. Им посакуваме добредојде и успешна академска година.

Средбата со Абдулбаки Дурсун ми беше многу пријатна и непосредна. Тој беше љубезен и се согласи да подготвам кратко интервју со него.



Б.Д - Where do you come from, what do you study and at what university ?

- I come from Turkey, originally an English Language Teaching student in Muş Alparslan University. I want to become an English teacher or get a language license to use for private lessons, go abroad and more things!

Б.Д - Од каде доаѓате, што студирате и на кој универзитет ?

- Јас доаѓам од Турција, студирам англиски јазик на Универзитет „ Mus Alparslan “. Сакам да бидам професор по англиски јазик и да добијам лиценца што ќе ги користам за приватни часови, но и да заминам во странство.

Б.Д - Why your choice after the Erasmus program was UGD Stip ?

- I wasn't actually looking for a "perfect" place. Macedonia seemed fine and not-so-much-different from Turkey in most ways (other than food culture and lack of social activities in Shtip). It's also my first time out of my country and it's been an amazing adventure to me. I met lots of people here, other Erasmus students from other countries and some Macedonian friends! We plan to travel all over Macedonia before we finish our term here and that'd be a great opportunity for all of us, so I'm really беше пресудно да go thankful to Erasmus and choosing a Balkan country.

Б.Д - Зошто ваш избор по Еразмус програмата беше УГД Штип ?

- Всушност јас не барав совршено место. Македонија ми се виде најдобра и не толку поразлична од Турција / освен културата на исхрана и социјалните активности во Штип /. Ова ми е прв пат да бидам надвор од мојата држава и една неверојатна авантура за мене. Овде запознав многу луѓе, студенти од Еразмус програмата од други држави и неколку македонски пријатели. Планираме да организираме патување низ Македонија пред



да ни завршат активностите на факултетот. Тоа ќе биде одлична можност за сите нас. Навистина сум благодарен на целиот тим за реализирање на Еразмус програмата и за избор на балканска земја.

Б.Д - What are your impressions from the city of Stip and from the citizens of Stip ?

As I said in the previous question, Shtip doesn't really offer much opportunities for a university student but still, with friends, everywhere is fun! I try to be positive but it is true that we mostly stay at home planning our next trip because we have already finished everything that could be done in Shtip! As for the citizens, there's an impressive amount of Turks here! That was shocking to me, which is fun because I thought I'd speak more English here than Turkey but it's really verci-versa. I speak more Turkish than Turkey here. I'd really be happy if some locals (talking about the shop owners and some drivers) knew English. Some know Turkish, which is fine, but English in restaurants, bars and markets are really... Really... A problem for us sometimes.

Б.Д - Кои се вашите импресии од градот Штип и од граѓаните на Штип ?

- Како што кажав во претходното прашање, Штип навистина не нуди многу можности за студент, но сепак со пријателите секаде е забавно. Се трудам да бидам позитивен, но вистина е дека главно остануваме дома, планирајќи го нашето следно патување, затоа што веќе завршивме се што можеше да се направи во Штип.

Што се однесува до граѓаните, тука има голем број на Турци. Тоа беше шокантно за мене, бидејќи јас мислев дека овде би зборувал повеќе англиски јазик отколку во Турција, но навистина е обратно. Би бил среќен ако некои локални жители/ сопственици на продавници и возачи/ знаат англиски јазик. Некои знаат турски..што е добро. Но, во рестораните, баровите и маркетите понекогаш ни претставува проблем.

Б.Д - Thank you for your honesty, and have a nice stay in Shtip!

- Thank you too . I was my pleasure!

Б.Д- Ви благодарам на искреноста и имајте убав престој во Штип!

- Ви благодарам. Ми беше задоволство !

Децата во дигиталниот свет



Дигитализацијата го промени светот. Брзиот развој на информациските и комуникациските технологии се незапирлива сила која влегува во секој сегмент на општественото живеење во современите општества. Мобилните телефони, таблетите, лаптопите се дигитални алатки без кои животот е назимислив и потешок. Дури и малите деца имаат допир со ваквата технологија. Се поставува прашањето, какво влијание имаат овие динамични промени врз децата кои се во својот психо-физички развој? По дефиниција, дете е секоја индивидуа на возраст до 18 години.



Дигиталните технологии им овозможуваат бројни можности на децата во однос на учењето, пристап до голем број на информации, но, и до креативни и забавни содржини, како и полесно меѓусебно поврзување и размена на искуства на самите мрежи. Од друга страна, интернетот со себе носи и негативни страни кои може лошо да влијаат на самиот развој на децата. Речиси нема родител кој на своето дете, за да биде мирно одредено време, му нема дадено мобилен телефон или таблет за да си игра. А потоа, постепено преминува во навика. Науката се повеќе се бави со проучување на влијанието на дигиталната технологија врз психо-физичкиот развој на децата. Се појавија голем број на научни трудови кои имаат конкретни сознанија за ова проблематика. Така, се препорачува децата до втората година воопшто да не се изложуваат на технологија, од 3-5 години не повеќе од еден час дневно, а од 6-18 години не повеќе од два часа дневно. Мозокот на децата брзо се развива во раните години, а малите деца најдобро учат преку интеракција со луѓе, а не преку екрани. На родителите им е тешко да се придржуваат до овие правила, бидејќи самите мобилни телефони се дел од нашето секојдневие. Важно е децата да не ги користат мобилните телефони додека јаде, за време на игра, наутри веднаш после будење или пред спиење. Мобилните телефони кои се даваат на мали деца се една од причините поради која децата почнуваат подоцна да зборуваат, стануваат мрзеливи и незаинтересирани за околината. Понатаму, со развојот на технолошката комуникација како последица го имаме и недостаток на двонасочната комуникација односно комуникација лице во лице, па најчесто овие деца не се научени да ја иницираат комуникацијата на адекватен вербален начин. Претераното изложување на дигиталната технологија директно е поврзана и со пореметувањето на вниманието кај децата, доцнење во когнитивниот развој, отежнато учење, зголемена импулсивност, намалена способност за самоконтрола и др.

Зголемената депресија и анксиозност кај децата се поврзува, исто така, со долготрајното користење на технологијата и конзумирање на содржини кои имаат премногу насилство или претерана адреналинска сензитивност. Децата треба да се убедуваат да не ги користат мобилните телефони, туку да се изгради еден меѓусебен однос на доверба и да се направи јасен договор околу тоа што, во кое време и колку долго може да се гледа. Покрај препораката за должината на времето кое децата треба да го поминуваат пред екраните, другата препорака се однесува за онлај содржината. Доколку родителите обратат повеќе внимание на тоа што нивните деца гледаат на интернет, ќе можат подобро да ги заштитат своите деца, а децата ќе можат подобро да го искористат времето на социјалните мрежи. Во таа смисла, децата треба да се насочуваат да пристапуваат кон квалитетни мрежни ресурси и да се едуцираат како да се заштитат на интернет.

Од мали нозе треба да се воспостави таков систем на вредности, каде што, дигиталните технологии ќе ги користиме само за да “црпиме” квалитетни содржини од областа на образованието, културата и забавата, а не само за да ја “убиеме досадата”, да ги потиснуваме емоциите, да се оттуѓиме или поради зависност од интернетот. Се повеќе дигитални уреди, платформи и апликации ќе им бидат достапни на децата за употреба, создавајќи нови можности, но и предизвици. Пред родителите и наставниците е исправен предизвикот да воспостават рамнотежа помеѓу употребата на дигиталниот свет и ограничување на штетата која тие ја носат со себе. За таа цел, повеќе од било кога е неопходна едукација на децата за дигитална писменост, односно, како да се информираат, како да го користат интернетот и како да бидат безбедни од непосакувани информативни содржини. Одговорноста паѓа врз родителите, но и субјектите од образовниот систем.



СТЕВАНОВИЌ:

ПРЕКУ АКЦИЈА САКАМЕ ДА ПОКАЖЕМЕ ДЕКА СЕУШТЕ ПОСТОЈАТ ЛУЃЕ КОИ СЕ ГРИЖАТ ЗА ОКОЛИНАТА



Во светот постои тенденција на експанзија на еколошкото движење, што е резултат на постоење на глобалните еколошки проблеми и климатски промени. И во нашата држава екологите почнаа да се организираат во зелен фронт против еколошките проблеми. На еколошката сцена се појави нова организација која е дел од поширокото еколошко движење во Република С. Македонија и се нарекува "Почиста Македонија".

За "Почиста Македонија" е еколошко движење со седиште во Скопје кое е формирано во јули 2020 година. Првичната идеја била да се мотивираат сите планинари и луѓе кои своето време го поминуваат во природа грижејќи се за неа. Потоа, фокусот преминал и на градовите, нагласувајќи дека еко свеста се гради во самото место на живеење. Тие сакаат да создадат организација која ќе ги обедини сите досегашни организации кои ќе се справуваат со загадувањето, рециклирањето и

третирањето на отпад. Ова движење е замислено како место каде било кој би можел на лесен начин да дојде до информации за еко-движењата, организациите и нивните активности.

Петар Стевановиќ е основач на ова движење и вели дека целта е да се крене свеста на луѓето да ја почитуваат природата и да се однесуваат совесно кога уживаат во неа.



„Сакаме преку акција да покажеме дека сепак уште постојат луѓе на кои им е грижа во каква околина живеат, наместо само да се жалиме дека ситуацијата е лоша и нема никогаш да се подобри. Нашата цел е преку акција и делување да инспирираме активност и желба за промена кај граѓаните. Чекор по чекор, се трудиме да влијаеме врз општиот менталитет поврзан со губрето и да го сведеме на повисоко ниво. За Почиста Македонија ќе работи на зачувување на чиста и здрава околина за секој да може да ужива во неа.“

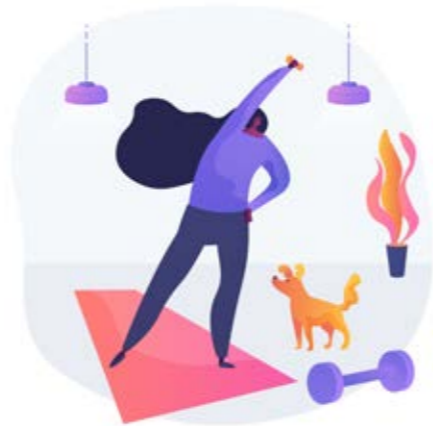
Стевановиќ изјави дека интересот е повеќе од задоволителен и дека после секоја еколошка акција бројката расте.

„Во просек на секоја чистка има околу 30-тина волонтери. Нашето движење брои 15-тина активни членови кои доаѓаат на нашите чистки и работат со нас во организирање на истите“

Запрашан за тоа како да се подигне еколошката свест, вели дека тоа треба да се направи преку соодветна едукација на најмладите, казни за тие што загадуваат, зачестени контроли на излетничките места за време на викенд и празници, еколошки акции, едукација за животната средина.

Мотото на еколошкото движење "Почиста Македонија" е: „Не барај човек за пример, биди ти примерот“

ПАНДЕМИЈАТА ГИ ПОТТИКНА МЛАДИТЕ НА ДОМАШЕН ТРЕНИНГ



Поради пандемијата и ситуацијата во која сеуште се наоѓаме, сите ние сме свесни дека преку ноќ се променија многу работи и ќе ни биде потребно подолг период да се вратиме во нормала. Пандемијата не доведе до ситуација, но во едно и ни ги отвори очите, дека мораме екстремно да се грижеме повеќе за нашето здравје, пред се да не дојде до несаканите последици.

Физичката активност не само што ни помагаат за подобрување на нашиот физички изглед, туку и ни помага и да ја подобриме нашата психичка состојба и подобрување на нашето размислување. Па затоа пандемијата ги поттикна младите на домашниот тренинг. Наместо одење во фитнес сали, ние имаме можност за онлајн часови.



Дали е безбедно да се вратиме во фитнес салите?

Спортските сали се одлично и соодветно место за тренинг и физички активности. Значаен дел од населението е вакцинирано од Ковид-19, но "дали салите се безбедни за да се вратеме во нив и дали сме безбедни од ризикот да се заразиме?" Д-р Мајкл Ричардсон, од One Medical одговорил дека "Доколку сте вакцинирани, вашите шанси да го фатете вирусот Ковид -19 е многу ниско, но, тоа не значи дека не постои шанса. Најважно е да бидеме свесни за постапките и стапката на вакцинираност во државата и местото на живеење и колкав ризик постои доколку се вратеме на овие активности во фитнес салите.

Онлајн фитнес настави и нивната предност

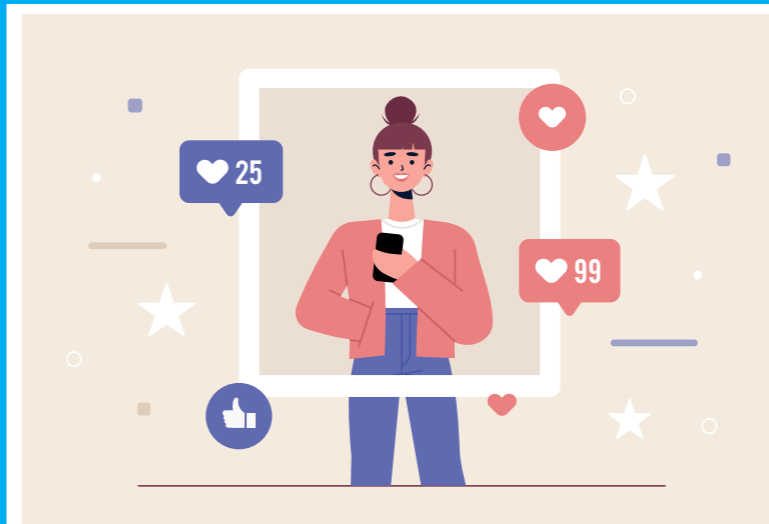
Вежбањето има многу предности. Една од предноста на онлајн фитнес наставите е во тоа што можеме да вежбаме кога сакаме и во домашна атмосфера. Без разлика дали сме одлучиле да вежбаме сами или сме одлучиле да следеме програма со фитнес инструктор каде што вежбањето се одржува во група е по забавно и интересно, а ни донесува и поголем предизвик и

мотивација која овозможува за подобрување на развивањето на телото и секако подобрување на недостатоците при самиот тек на вежбите и наставата. Комбинацијата на здравата и избалансирана исхрана и вежбањето онлајн или во сала е добитна комбинација за подобар здрав и активен живот.

Дигиталниот фитнес во иднина ќе продолжи да се развива. Членовите кои порано биле редовно активни во фитнес салите, денес, за време на пандемијата своите активности ги остваруваат преку онлајн часови со само едно кликање на нивните дигитални апарати. Денес постојат многубројни фитнес инструктори кои нивната професија успешно ја вршат во фитнес бизнис за време на пандемијата, со што тоа е солидна "гаранција" за нејзино продолжување и во иднина.

Правете го она што ве исполнува и ве праве среќни и не чекајте да дојде 2022 г. за да започнете нешто ново и здраво за вас, не плашете се од промени, бидејќи на крајот од денот добивате многу повеќе отколку што сте имале претходниот ден.

Кои се најактуелните професии во 21от век?



Ова модерно време со себе донесе и доста нови и интересни професии па затоа, одлучивме да ви преставиме дел од нив кои настанаа благодарјќи на појавата на социјалните и друштвени медиуми.

Кога ќе ги споменеме социјалните медиуми најпрво мислиме на успешните луѓе на платформите како „Јутјуб“, „Инстаграм“ или „Тик-Ток“.

Да, тоа се инфлуенсерите. Или оние луѓе кои поседуваат моќ да влијаат над другите, да бидат нечиј пример, а такви луѓе постоеле од секогаш. Да ги споменеме и јавните личности на кои речиси им се прати секој чекор.

Со професијата „инфлуенсер“ може да се занимава секој бидејќи потребно е да имаш неколку илјади следбеници кои ќе те донесат до таму. Пред неколку години и оваа професија беше поделена на микро и макро инфлуенсери. Замислете не зборуваме за економија туку за нешто сосема ново.

Инфлуенсерите имаат прилика да бидат меѓу првите кои што ќе испробаат некој нов производ кој ќе се појави на нашиот пазар па дури и да станат заштитно лице или по ново наречени „бренд-амбасадори“.



Social media manager е уште една од низата нови професии која се појавува благодарјќи на социјалните медиуми. Доколку сакаш да се занимаваш со оваа професија потребно е да бидеш „стручен“ за брендирање и промоција. Покрај тоа имаме и community manager. Оваа професија е предвидена за сите оние кои секојдневно поминуваат и по неколку часа на Инстаграм, Фејсбук, Тик-Ток или Линкед-ин а притоа од тоа живеат и заработуваат. Мора да признаете! Интересни професии. Доколку секојдневно поминуваш време на социјалните медиуми, не е исклучен фактот дека еден ден ќе станеш добар community manager.

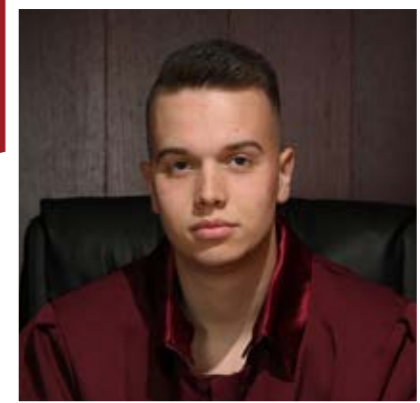
Сепак, пред да се одлучите за било која од горе наведените професии, треба да бидете спремни дека и од вас ќе се очекува да бидете креативни, лидери и луѓе кои што одлично ги планираат стратегиите со цел да ја оправдате довербата на големите компании кои што ќе вложат во вас.

Па затоа, убаво размислете. Дали и вие ќе бидете еден/една од низата и бранот кој што го „тресе“ секојдневието. А пензија? Хм, „два пати мери, еднаш сечи“!



Универзитетско студентско собрание при Универзитет "Гоце Делчев" - Штип

УНИВЕРЗИТЕТСКО СТУДЕНТСКО СОБРАНИЕ
СТУДЕНТИТЕ СЕ ЗАСТАПЕНИ ПРЕКУ СВОИ ПРЕТСТАВНИЦИ ВО ТЕЛАТА НА УНИВЕРЗИТЕТОТ.
ОД ОВАА ГОДИНА ГЛАВНОТО СТУДЕНТСКО ТЕЛО СЕ ВИКА „УНИВЕРЗИТЕТСКО
СТУДЕНТСКО СОБРАНИЕ“, А И ТОА ИМА СВОИ ОРГАНИ И ТЕЛА. ВО ОВИЕ ДВЕ СТРАНИ ЌЕ ВИ
ГИ ПРЕТСТАВИМЕ СТУДЕНТСКИТЕ ПРЕТСТАВНИЦИ, ЌЕ ВИ КАЖЕМЕ ЗА ШТО МОЖЕТЕ ДА
ГИ БАРАТЕ И КАДЕ ДА ГИ НАЈДЕТЕ.



МИРКО НАЏАКОВ, ПРЕТСЕДАТЕЛ НА УСС,
СТУДЕНТ НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ

Универзитетското студентско собрание има свои членови и претседател, а студентската организација се разгранува и на факултетски собранија и нивни претседатели и членови. Членовите на факултетското собрание и нивните претседатели се бираат на непосредни избори од страна на студентите кои се организираат секоја година.

Универзитетското студентско собрание (УСС) претставува тело на универзитетот кое ги претставува и застапува правата на студентите пред надлежните органи. Ова собрание е предвидено со Новиот Закон за високо образование со кое им се дава можност на студентите да бираат и да бидат избрани во ова тело, за подоцна да им се препуштат на предизвикот да се борат силно за подобро и поквалитетно образование. УСС е составено од двајца претставници од секој факултет кои се избираат во рамките на факултетските студентски собранија.

Претседател на УСС е Мирко Наџаков, студент на Правниот факултет на УГД.

Како претседател на Универзитетското студентско собрание цел и задача ми е да го претставувам ова тело и да одговорам на сите барања од студентите на овој универзитет за подобро студирање, вели Наџаков.

Иако е пандемија, и контактите се значително намалени, сепак студентите имаат одредени барања до УСС и до своите факултетски собранија.

Студентите најчесто се обраќаат до универзитетското собрание за финансирање на нивни конгреси и семинари. Исто така се обраќаат и за прашања кои најчесто ги засегаат студентите како барања за додатни испитни сесии и сл. Секој член на собранието е должен да го претставува своето факултетско собрание и да го достави секој проблем во врска со студирањето на секој оној кој тоа ќе го побара, вели Наџаков.

Канцеларијата на УСС се наоѓа на Економскиот факултет и секој работен ден е отворена за соработка со студентите.

Сите барања можете да ги упатите директно во канцеларијата на УСС или на нивниот е-маил uss_ugd@outlook.com



СРЕЌНИ
ПРАЗНИЦИ



Илија Ивановски

Студентски Правобранител на УГД

Илија Ивановски – Првиот Студентски Правобранител на УГД
Илија Ивановски стана првиот Студентски Правобранител при УГД Штип. Тој е студент во четврта година на Факултет за медицински науки. Студентскиот Правобранител постапува по соодветен поднесок од страна на студент или пак по сопствена иницијатива доколку увидел дека е повредено право на студент од страна на органите на Универзитетот или пак друг член на академската заедница на Универзитетот.

„Она што мене ме мотивираше е тоа што самиот се сметам за личност која ќе може да ја извршува оваа функција и ќе и бидам од полза на моите колеги и на сите студенти на нашиот Универзитет. Бидејќи сум новоизбран истовремено и прв на нашиот Универзитет како правобранител засега не можам да дадам такво искуство а во иднина се надеваме на позитивна работна атмосфера како на нашиот Универзитет така и со останатите Универзитети од нашата држава“.

Условот за станување на студентски правобранител е единствено статусот на редовен студент на универзитетот. Студентскиот правобранител за својата работа поднесува извештај до Сенатот на Универзитетот.

Студентите можат да го најдат само по електронски пат,
на емаил

pravobranitel.ugd@outlook.com

поради актуелната пандемија со Covid-19.



ЕРАЗМУС +

програмите се одлично искуство за учениците и студентите

Учениците и студентите кои се вклучени во формалниот процес на образование имаат сè поголема потреба од неформално образование, како и искуствено образование. Токму ЕРАЗМУС+ програмата за мобилност на ученици/студенти е една од можностите кадешто се опфаќаат сите претходно споменати форми на образование. Имено, формалните образовни институции имаат можност да аплицираат за финансирање на проекти и мобилности преку кои учениците од различни европски земји се вмрежуваат и учествуваат на обуки на различни актуелни теми, или пак како дел од стурчното образование реализираат практична обука во компании/организации во држави од Европската унија. Меѓу попознатите можности за мобилности за студентите се: поминувањето на еден семестар на Универзитет во Европска држава или пак реализирање на мобилност за практична настава. Што се однесува до младинските организации неизбежно е да се каже дека и тие учествуваат во реализирање на проекти преку ЕРАЗМУС+ програмата со тоа што организираат и спроведуваат краткотрајни обуки за млади.



Младен Мицевски (27), професор во средно училиште, магистранд на Факултетот за туризам и бизнис логистика при УГД, а воедно и ЕРАЗМУС+ алумни студент од академската 2016/2017, потврдува дека ЕРАЗМУС + програмата е една од програмите која секој млад треба да ја искуси.

„Мојот 4 месечен практичен престој во Шпанија, кој беше поддржан од ЕРАЗМУС+ програмата ми помогна многу во моето професионално напредување. Бев меѓу првите студенти од Универзитетот кои реализираа мобилност за практична настава, а не следење на семестрални теоретско-практични предмети. Програмата ја знаев уште пред почетокот на моите студии и од самиот почеток беше една од моите цели. Оваа програма го зголеми моето искуство во област којашто сè уште не е доволно развиена во македонското угостителство и туризам, а тоа се анимациите. Од друга страна, ми понуди многу нови контакти, патувања и запознавање со културата на Андалузија, ми ја зацврсти самодовербата, ми помогна во подобрување на моите комуникациски и јазични вештини, особено шпанскиот јазик и имав многу други бенефити. Еден млад човек сака да истражува, да осознава, сестрано да учи, да ги испитува своите способности и вештини, но и да ги надоградува. Едноставно, сака да ужива во младоста, а ЕРАЗМУС+ програмите се најодличните можности кои моментално ги имаме кај нас.“



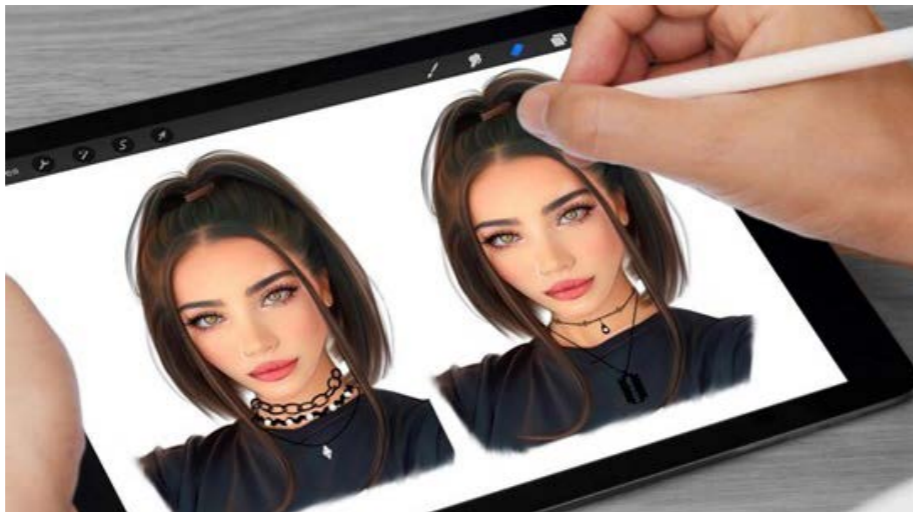
Тој додава, дека, после универзитетската мобилност продолжува да ги искористува можностите за младински мобилности и тоа преку краткорочните проекти кои се реализираат преку младинскиот невладин сектор. „Мојата мисија е што повеќе млади да се вклучат во ЕРАЗМУС+ програмите, па од таа причина почнав активно да се занимавам со испраќање на млади од мојот град (Кратово) на краткорочни мобилности. Како ефекти после мобилностите кај младите ги забележувам промени во културните перцепции, повисок степен на толеранција, менување на начини на размислување, стекнувања на знаења што со редовниот образовен процес не се постигнуваат и многу други позитивни ефекти врз младите. Бенефитите се огромни, а токму и овие програми ми помогнаа, покрај професорството,

дополнително, да се занимавам со младински активизам и учество.“ – дообјасни Младен Мицевски.

Неговото искуство, како и искуствата на многу други млади одат во прилог на тоа, дека, ЕРАЗМУС + програмите за мобилности се сè подостапни за младите. После настанатиот прекин поради КОВИД-19 пандемијата, во текот на 2021 година ЕРАЗМУС+ мобилностите повторно се реализираат, прилагодувајќи се на сите потребни промени и ограничувања. Наш апел е секој студент преку ЕРАЗМУС + програмата да престојува на друг универзитет, со што ќе стекне нови пријатели, сознанија и искуства во доменот на наставата, високото образование и запознавање на други култури и вредности.



Влијанието на дигиталната технологија врз уметниците и уметноста



Дигиталната технологија навлезе во сите сфери на човековото живеење. Денес, таа се повеќе се применува и во уметноста. На уметниците денес им се отвара нов пат за креативноста која е софистицирана и која располага со огромна разновидност на нови техники и алатки. Современата уметност се повеќе се потпира на иновативните техники и алатки што ги нуди дигиталната технологија. Голем број уметници ги користат бенефитите што ги нуди дигиталната технологија.

Таа им овозможува на современите уметници да го скратат времето за создавање на нивните уметнички дела, што, пак, од друга страна тоа им овозможува да имаат повеќе време за размислување, креативност и развој на своите идеи за создавање на други уметнички дела.

Негативни ризици од влијанието на дигиталната технологија врз уметниците

Широките опции кои им се достапни на уметниците преку новите технологии понекогаш можат да им нанесат негативен ефект. Таа овозможува полесно и побрзо да креираат уметнички дела за разлика од класичната (традиционална) уметност. Но, тоа има негативниот ефект. Новата технологија се развива со брза динамика и голем број на опции кои уметниците неможат во целост да ги следат. Младите уметници се дигитално пописмени во однос на повозрасните. Тоа бара секојдневна едукација на уметниците за да држат чекор со промените. Резултатот од овие последици е што уметникот може да биде обземен и збунет, бидејќи ова се рефлектира на неговите дела па доаѓа до губење на неговата имагинација и креативната енергија. Сепак, уметниците денес имаат поголем предизвик од кога и да е и тие можат да презентираат во голем број на оригинални и креативни идеи со нивно негување на уметноста и со тоа ја развиваат својата имагинација за да успеат.

Дигиталната технологија и современата техника имаат најсилно влијание врз уметноста на сликарството и цртањето. Порано уметноста на сликарството и цртањето зависеле од креативноста и вештината на уметникот со користење на неговите традиционални алатки: молив, четка, јагленот или пастелите. Тој можел да ја контролира густината на бојата, степенот на различните нијанси на реализмот или апстракцијата на неговото уметничко дело. Додека денес, уметниците креираат уметнички дела со помош на дигиталната технологија со кликање на нивните глумчиња, со видео програми и дигитални бои кои ги имитираат старите традиционални техники, но сепак тие се различни во односот на употреба на техничкото користење.

Човечкиот допир во класичната уметност на сликарството има големо влијание врз обликот на сликата и ефектот на самите алатки, особено кога уметникот врз своето дело ги користи своите прсти за да постигне уникатен ефект врз неговата работа. Денес модерната технологија ја намали потребата на

човековата уметност со допир на уметничките дела кој отвара подостапен и поширок хоризонт за уметниците да бидат по креативни и попрецизни во своите дела.

Оттука, недвосмислено се наметнува потребата уметниците да ги развијат своите вештини и својот талент за исполнување на неговната визија и креативност на конечниот резултат и секако преку уметноста да ја одржуваат својата личност. Несомнено дигитализацијата наметнува потреба од дигитална писменост на уметниците, ако сакаат да бидат во чекор со новата технологија.



RYCO

REGIONAL
YOUTH
COOPERATION
OFFICE

ПРЕДИЗВИК ЗА МЛАДИТЕ ОД ЗАПАДЕН БАЛКАН



RYCO /Regional youth cooperation office / е регионална канцеларија за младинска соработка. Ја основале во 2016-та година учесници од шест земји од Западен Балкан : Србија, Босна и Херцеговина, Албанија, Косово, Црна Гора и Македонија, со цел да ја промовираат соработката меѓу младите во регионот преку програми за младинска размена од различни универзитети.

Оваа година тројца студенти од Правен факултет-Медиумски студии и односи со јавност при УГД Штип : Михаил Милошевски, Кристијан Трајчов и Бождар Доновски, под менторство на професор Јорданка Галева добија исклучителна можност да бидат дел од тимот на RYCO проектот. Тие ќе земат активно учество во работилниците што ќе се организираат со познати експерти од областа на новинарството во месеците Октомври, Ноември и Декември, што ќе резултира со три новинарски приказни-индивидуална, тимска и новинарска приказна со врсници од други универзитети. Подготвените новинарски приказни има можност да бидат објавени на платформата Хајде. RYCO претставува балканска младинска мрежа. Младите од земјите од западен Балкан имаат можност да ја запознаат културата на своите соседи, да склопуваат нови пријателства и да ги надминат предрасудите.

Според Беатрис Ангранд, генерален секретар на DFIW / Германско-француска младинска соработка/, RYCO проектот претставува прекрасна можност за соработка на млади луѓе од шест земји од западен Балкан, со тоа што се активно вклучени во креирање на програмата и во активностите на проектот. Младите се движечка сила во едно општество и креатори на подобра и посреќна иднина.



Интересот за студии по новинарство низ цела Македонија и натаму опаѓа На пазарот на трудот нема невработени новинари

За секое демократско општество е важно да има што повеќе новинари кои објективно и непристрасно ќе известуваат за настаните. Затоа, треба да има солиден интересот за новинарските студии за да има новинари кои ќе бидат добро едуцирани и подготвени да влезат на пазарот на трудот. Новинарите често се под разни закани и уцени, бидејќи често откриваат нешто што некому не му одговара. Во последните 15 години, за шест пати е намален бројот на запишани студенти на новинарство, на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, а за девет пати се намалил бројот на студенти запишани на новинарски студии, на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“.

Разговаравме со професорот Андон Мајхошев од Правниот Факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ Штип во однос на слабиот интерес за студиите по новинарство. Професорот Мајхошев вели дека проблемот е повеќедимензионален и дека еден од најважните проблеми е статусот на професијата, која во текот на транзицијата новинарите беа изложени на голем политички притисок од одредени политички и бизнис центри на моќ.

„Во борбата за гола егзистенција многу од нив потпаѓаа под влијание на политичките елити и уредниците ставајќи се во улога на слепи послушници и вазали на одредени политики. Наместо слобода на медиумите завладеа цензурата и автоцензурата но, имаше и такви новинари кои, со сите сили се бореа да ја сочуваат независноста на медиумите, но и својот професионален и личен интегритет“.

Во првата генерација студенти на студиската програма новинарство и односи со јавноста на Правниот факултет при УГД Штип се запишале 24 студенти и тоа била максималната бројка што ја достигнал Факултетот. Во следните генерации бројот на студентите постојано се намалува, а на последните неколку уписи тој број се стабилизира на 3-4 студенти.

Во однос на тоа дали помалите плати може да бидат проблем за помал интерес за новинарски студии, професорот рече дека во земјава нема невработени новинари веќе една деценија и тоа покажува дека оваа професија е конјуктурална на пазарот на трудот, што е предност за идните студенти. да се запишат на студии по новинарство.

„Познато е дека новинарите немаат високи плати, а имаат огромна одговорност и се подложни на големи притисоци и стресови. Поради тоа, средношколците се определуваат за други професии кои се подобро платени, а новинарството го заобиколуваат. Сепак, во професијата почнаа да дуваат нови ветришта, влегоа многу млади и добро едуцирани новинари, меѓу кои и наши завршени студенти, кои даваат нов квалитет на професијата. Платите на новинарите постепено се стабилизираат и во блиска иднина убеден сум дека ќе се зголемат, а со тоа и интересот за студирање ќе порасне“.

Можност за работа пред завршување на студиите За причините зошто е важно студентите да ги изберат студиите по новинарство, професорот Мајхошев објасни дека ќе можат да се вработат пред дипломирање и дека има глад за новинари на пазарот на труд.

„Студентите ќе учат од професори и искусни новинари практичари кои знаат како да ги пренесат тајните на новинарството и односите со јавноста. Освен тоа, ќе научат



да размислуваат критички, да препознаваат лажни вести, дезинформации, пропаганда, дискриминација и говор на омраза, но и да препознаваат правда, правичност и социјална правда“.

За тоа што според него значи новинарството, рече дека новинарството е професија без која демократијата се претвора во автократија, општеството заробено, а поединецот заборавен, безличен, без став и со заробен ум.

„Новинарството е креативна професија која има голема моќ да контролира, мобилизира, предупредува, критикува, ги прави проблемите видливи, насочува и ослободува енергија за промени во општеството. Основата на професијата е новинарот и нејзиниот успех зависи од неговиот професионален кредибилитет. Тоа е слободоумна професија која може да опстане со сиот свој потенцијал само во слободни и демократски општества, каде што слободата на изразување е нејзиниот најголем потенцијал. Можеме да го дефинираме и новинарството како чувар на демократијата, но тоа е училиште на демократски вредности“.

Идните студенти коишто би сакале да студираат новинарство,

можат да бидат привлечени со квалитетна теоретска настава, каде теоријата се практикува во студентското радио, интерната универзитетска телевизија и студентскиот весник Студентско Echo.

„Студентите ќе бидат вклучени во разни проекти, едукации, како и натпревари, а ќе имаат можност директно да ги следат сите поважни настани на Универзитетот и Факултетите. Секако дека е важна и рекламата на Факултетот и студиските програми преку сите можни форми на претставување, особено преку современите дигитални алатки, платформи и социјални мрежи. Сепак, студентите се најголемата реклама на студиската програма по Медиумски студии и односи со јавноста. Секој успех на студентите и професорите од било кој аспект треба јавно да се истакне во јавноста со цел тоа да допре до средношколците кои ќе добијат информација од прва рака дека на факултетот сериозно се работи“.

„Студентите, зависно од личните афинитети си креираат свои емисии во кои ќе бидат во улога на веб новинар, водител, уредник и креатор на информации“.



МЛАДИТЕ СЕ СТОЛБ НА ОПШТЕСТВОТО



„Младите се иднината на општеството“ е една од најпознатите максими што се користат со цел да се потенцира дека младите се тие кои во блиска иднина ќе бидат двигатели на општествениот развој. Но, младите не се само иднината, туку, тие се и сегашноста. Тие се полни со ентузијазам, желба за напредок и многу подобра сегашност и иднина. Отсекогаш младите биле на маргините на општеството и нивниот глас и потреби не биле земани во предвид. Со донесување на Законот за младинско учество и младински политики во 2020 година, на младите им се дава голема шанса да станат активен субјект во креирањето на младинските политики во државата. Во законот се дефинираат: формите на младинското организирање и претставување, начинот на кој се врши регистарот на младинското организирање, младинското учество и локалните младински совети, политиките за млади, сервисите предвидени за млади, како и начинот на финансирање.

За спроведување на овој закон од Буџетот на Република Северна Македонија годишно се издвојуваат средства во висина од најмалку 0,3% од буџетите на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје за млади се издвојуваат средства во висина од најмалку 0,1% на годишно ниво. Со ваквата финансиска поддршка младите го добија местото што го заслужуваат.

На национално ниво Законот предвидува формирање на Национално советодавно тело за младински политики. Исто така, законот предвидува и формирање младински совети и на локално ниво. Освен локаните младински совети, како застапувачки и советодавни тела во рамки на општините, фокус се става на сервисите предвидени за млади, кои тие треба да ги ползуваат. Станува збор за сервиси кои би им помогнале на младите во врска со нивните потреби, барања, остварување на права и можности, како и заземање на активистички и

волонтерски став. Сервисите предвидени за младите се: службеник за млади, канцеларија за млади и младински центри. Канцеларија за млади всушност е место од каде се координира работата за младите во општините, општините во градот Скопје и претставува појдовна точка за пристап на младите на локално ниво. Општините имаат обврска во рок од една година од денот на влегување во сила на овој закон да отворат вакви канцеларии. Во нашата држава, речиси секоја локална самоуправа има младински канцеларии како советодавно тело на органите на локалната самоуправа.

Младинските центри се места каде се подготвуваат и спроведуваат програми кои ја подобруваат благосостојбата на младите, развојот на личниот, социјален и професионален живот на младите, информации од важен интерес за младите и други аспекти од животот на младите. Покрај општината свој удел имаат и младинските форми на организирање. Општините се задолжени во рок од пет години од стапување во сила на овој закон да отворат најмалку еден младински центар.

Секоја општина е задолжена да назначи и службеник за млади. Тоа е лице вработено во општините кое е одговорно за работењето на Канцеларијата за млади, за координирање, спроведување и следење на прашања од интерес на младите во делокругот на надлежностите на институцијата. Рокот за назначување на ваков службеник е една година од стапувањето во сила на овој закон. Канцелариите за млади се важен субјект во креирањето на локални и национални младински политики, кои централната власт треба да ги имплементира. Преку нив, младите се ставаат во активна партиципативна позиција сами да си ја креираат сопствената иднина.

Со донесувањето и реалното спроведување на овој Закон младите би го добиле местото што го заслужуваат. Инвестирајќи во нив, во сегашноста, младите ќе бидат подготвени за креирање уште подобра иднина.

ПРАВОТО НИЗ ПРИЗМАТА НА УМЕТНОСТА

Дали верувате дека правото и уметноста имаат заеднички точки? Јас верувам.



Доказ за тоа се трудовите презентирани во публикациите „Миграција и човекови права“ и „Дискриминација и цензура“ кои што претставуваат плод од активностите под менторство на проф. Ана Никодиновска Крстевска и проф. Стрешко Стојановски од Правен факултет при УГД Штип, како и проф. Јана Јакимовска од Ликовната академија при УГД Штип. Соработката помеѓу Правниот факултет и Ликовната академија е спроведена во рамките на две активности.

Првата активност била по повод промоцијата на изданија од Правниот факултет, во рамките на одбележување на денот на Европа, каде што студентите од Ликовната академија подготвиле изложба на дела со наслов „Дискриминација“.

Втората активност била по повод работилницата „Слобода на изразување“, наменета за студентите по новинарство и правни студии, каде што студентите од Ликовната академија подготвиле изложба на тема „Цензура“.

Се надевам дека овие активности ќе ја подигнат јавната свест за почитување на човековите права во македонското општество, за да се постигне повисок степен на толеранција.

Делата сами по себе зборуваат. Уживајте во креативноста на професорите и студентите од Ликовната академија при УГД Штип: Јана Јакимовска, Александра Илиева, Борче Валаков, Вангел Кристановски, Ивана Ивановска, Татјана Јованова, Наташа Лефкова, Анкица Коцева, Анкица Стевановска, Виолета Каракашева, Зорица Пецева, Јована Велинова, Мики Иванов, Моника Милошевска, Сергеј Смилков и Теодора Ѓорѓиева.

Сите човечки суштества се раѓаат слободни и еднакви во достоинството и правата. Секој човек има право на живот, слобода и безбедност.

За крај сакам да го цитирам Нелсон Мандела, инспиративниот лидер и добитник на Нобелова награда за мир во 1993-та година, затоа што најискрено верувам дека љубовта во човековото срце секогаш ја победува омразата.

Цитирам:

„Никој не се родил мразејќи друга личност поради бојата на кожата, нејзината историја или религија. Луѓето мора да научат да мразат и ако навистина научат да мразат, тогаш може да научат и да сакаат, затоа што – љубовта во човековото срце доаѓа многу поприродно од нејзината спротивност“.

КАДЕ СЕ И ШТО РАБОТАТ ДИПЛОМИРАНИТЕ СТУДЕНТИ ПО МЕДИУМСКИ СТУДИИ И ОДНОСИ СО ЈАВНОСТ ОД ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ ПРИ УНИВЕРЗИТОТ ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ-ШТИП

ЛАСТОВИЧКИТЕ КОИ ЈА НАЈАВУВААТ НОВИНАРСКАТА ПРОЛЕТ

Студиската програма по Новинарство и односи (подоцна Медиумски студии и односи со јавноста) на Правниот факултет при УГД-Штип започна да функционира во студиската 2008/2009 година. Првата генерација на ова студентска програма броеше 24 студенти. До денешен ден на оваа студиска програма биле запишани 115 студенти од кои досега дипломирале 45 студенти.

Во овој број, нашата приказна е посветена на дипломираните студенти од претходните генерации каде се вработени и што конкретно работат. За да дознаеме каде се вработени и на кои работни места направивме едно мало истражување. Кога стапиме во контакт разговорите и комуникацијата се одвиваше во пријатна атмосфера. Евоциравме спомени кои мораме да признаеме беа исполнети со позитивна енергија и убави моменти.

Сите еднодушно посакаа повторно да се студенти на Студиската програма по НОЈ, бидејќи имаат убави спомени од студентскиот живот, заедничкото дружење, муабетење.....но, и на учењето на новинарскиот занает. Првата генерација беше најбројна, во која имаше одлични студенти кои се покажаа како многу амбициозни кои голем дел од своето време го минуваа во ЦОЈ и Студентскот радио каде ги учеа првите

чекори на новинарската професија. И генерациите кои подоцна се запишаа на студиската програма се покажаа како одлични студенти кои се реализираат како успешни новинари и лица за односи со јавноста. Во продолжение Ве запознаеме со дел од завршените студенти кои по дипломирањето продолжија да работат во професијата, на кои професорите се гордеат.

Адријана Митевска: студентка од првата генерација на студиската програма по Новинарство и ОЈ на Правниот факултет при УГД-Штип. Моментално работи како новинарка-дописник од Охрид, Струга и други градови од Југозападна Македонија во националната ТВ 24 часа. Нејзините прилози секогаш се критични, интересни и возбудливи. Секој медиум би ја посакал во своите редови. Не успеавме да стапиме во контакт со неа.



Ненад Мицов: студент од првата генерација на Новинарство и ОЈ и еден од најдобрите во сите генерации. "Иако мојот примарен интерес беше глумата и театарот, мојот академски пат ме донесе на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип на студиската програма по новинарство и ОЈ при Правниот факултет. Студиите ги поминав со голема посветеност, поддршка и менторство од моите професори и ментори, но и соработниците од Центарот за односи со јавноста на универзитетот кој во тоа време беше расадник за нашите

практични знаења и вештини. Мое најголемо академско постигнување беше создавањето на студентското списание „Студентско ехо“ каде под главно уредништво на професорката Сузана Џамтоска-Здравковска заедно со колегите го развивавме новинарскиот дух и добивме простор за развој на новинарското перо. Дипломирав во 2014 со одбрана на тема од областа на односите со јавноста во локалната самоуправа. Уште како студент во IV година од студиите почнав да работам во информативната редакција во локална телевизија и имав искуство од прва рака како во тоа време комуницираа локалните власти со граѓаните на Штип. Понатаму мојот професионален развој ме однесе во информативната редакција на национално радио, но политичката состојба и општествените превирања, состојбите со слободата на говорот и човековите права ме разочаруваа и размислував својата иднина да ја побарам надвор од земјата. Направив пауза од работа и користејќи најразлични можности (за кои своевреме пишував во „Студентско ехо“) успеав да пропатувам во повеќе земји на три континенти што дополнително ја врати желбата во мене да останам во земјата и најдам начин како

можам да придонесам за подобрување на состојбата со човековите права. Така стигнав до мојата денешна работа во граѓанскиот сектор каде повеќе години сум вклучен во програми и проекти за заштита и унапредување на правата на најмаргинализираните лица како лицата кои живеат со ХИВ, ЛГБТ лицата, лицата кои се занимаваат со сексуална работа и други кои се предмет на институционална стигма, дискриминација и јавна осуда, исклучени од системите на социјална, правна и здравствена заштита. Бев вклучен во процесите за донесување на новиот Закон за спречување и заштита од дискриминација кој конечно беше усвоен во 2020 година. Денес сум на раководна позиција во организација која застапува за законски измени и промена на легислативата која ги криминализира лицата кои се занимаваат со сексуална работа по слободен избор, а истовремено обезбедува сервис и услуги за нивна заштита и поддршка. Мојот најголем професионален императив останува еднакви човековите права и слободи, намалување на родовата нееднаквост и борбата за хуман, достоинствен живот на сите граѓани", изјави Мицов.



Никола Арсов како студент остави силен впечаток во својата генерација. Во продолжение ја даваме неговата изјава. "Студент сум на првата генерација на Новинарство и ОЈ на Правниот факултет

при УГД. Дипломирав во 2013 година и од тогаш се бавам со новинарство во повеќе медиуми. Како студент бев активно вклучен во Универзитетското радио со студентски емисии и бев еден од иницијаторите за формирање на студентското списание (весник) Студентско Ехо. Универзитетското радио УГД ФМ и студентскиот весник ми беа голема практична школа каде го стекнав првото искуство во медиумското работење. Дел од првиот тим на Студентско Ехо беа вклучени и професори од УГД кои ни помагаа најдобро да се изразиме и да го покажеме нашето знаење. Додека студирав имав можност да одам на пракса во Јавниот радиодифузен сервис МРТ и бев вклучен во информативната редакција на првиот програмски канал, а изучував и презентерски вештини. По дипломирањето се вработив во

една Регионална телевизија во Штип како презентер на вести. Предизвикот во регионалната телевизија беше тоа што можев да работам на сите свои афинитети. Започнав спортска емисија, а бев и дел од информативната редакција во секојдневните предизвици. Правев и анкети на терен, анализа на статистички податоци и интервјуа. Новинарската работа бара многу иновативност и способност за прилагодување на промени, а најдобро ќе се прилагодите на промените ако сте сами носител на нив. Тоа е еден од моите главни мотиви за постојани промени, иновативност и желба за изразување преку различни начини на медиумска работа. Моето најново работно место е радиото Енџелс ФМ, а за предизвиците овде, со нетрпение очекувам да кажам во некоја друга прилика", изјави Арсов.

Лаура Стојанова е талентирана студентка која остави силен впечаток кај професорите со своето знаење и посветеност на студиите. Студиите ги заврши во 2020 година и веднаш се вработи како новинар. Своето знаење успешно го искажува во медиумот кадешто работи преку своите презентерски вештини, интервјуа, репортерски вештини и др. "Јас сум дипломиран новинар и менаџер за односи со јавноста. Во моментот сум вработена во Регионалната телевизија М-Нет ХД во Штип, веќе една година. Кога се сака она што се работи, излишни се сите зборови за да се опише колку работата ти исполнува. Предизвик е да се работи оваа професија, секојдневно да запознаваш



нови луѓе, места, настани. Но најголемиот предизвик е да бидеш гласот на народот, да му помогнеш на обичниот човек и да придонесеш за решавање на проблемите на граѓаните. Теоријата помага, но, вистински да ја сфатиш новинарската професија потребно е многу пракса. Кога би се родила повторно, јас повторно би студирала новинарство и повторно би ја избрала токму оваа професија", ни изјави Стојанова.

Ние би додале, дека Лаура Стојанова, освен што е добар новинар, таа беше и одличен студент со висок просек и пример за новите генерации студенти. И предвидуваме блескава новинарска кариера.

Теодора Новеска, е амбициозна студентка која победи и на ораторските натпревари на Правниот факултет на УГД-Штип. "Мојата љубопитност и фасцинацијата од целиот процес на информирање и можноста да учествувам во него и да допринесам ме доведе до студиите по новинарство на УГД. За време на четирите години поминати овде, стекнав исклучително теоретско знаење, но имав и можност за практична настава во универзитетското радио и студентскиот весник. Факултетот

исто така ми овозможи и да бидам дел од многу настани, конференции, летни школи и проекти. Сега веќе две години работам во информативната редакција на националното радио Канал 77 и сфатив дека ова е тоа што мене ме исполнува. Генерално работам на дневно информативна програма, но сум вклучена и во мноштво други проекти. Новинарството кај нас можам да кажам дека е благородна, но мошне потценета професија", ни изјави Новеска.



Христина Спирова: “Новинарството, како и повеќето останати професии, бара да го љубиш она што го работиш за да постигнеш успех кој од една страна ќе те однесе до моментот кога во себе препознаваш остварена личност, а од друга страна ќе му донесе квалитет на тоа што ќе го сработиш.

По еден фин склоп на случајности, уште од почеток на моите студии по новинарство, мојата прва љубов стана радиото. Тоа беше љубов која ми се роди кога станав дел од тимот на УГД ФМ, а која траеше и тлееше сите четири години кои имав можност да ги поминам таму. Благодарение на професионалниот тим, уште попрофесионалните насоки во комбинација со генерално богатото искуство со кое се здобив, љубовта кон радиото остана засекогаш со мене, за подоцна да се претвори и во моја професија.

Денес, осум години откако почна мојата



приказна со радиото, ја имам работата која пред неколку години за мене беше некоја совршена, но и далечна замисла. Она што се чинеше недостижно сепак ми стана реалност. Сега кога ќе кажам дека деновите ми минуваат пребрго, со

тоа всушност мислам дека секојдневно и со брзо темпо ја уживам шансата да ја работам работата која искрено ја посакував. Моментално, како радио водител на утринско шоу, уживам будејќи ја земјава секоје утро. Пред една година станав дел од тимот на Канал77, а со тоа почнав да дознавам дека радиото не е само љубов туку и целосна наука која е неисцрпна ако си спремен да учиш и да ги поместуваш границите на своите можности и на она што се очекува од едно радио искуство.

Се враќаме пак на првичниот заклучок, љуби го искрено она што го работиш, посвети се безусловно и немој да се плашиш од нови знаења, ќе те донесат до твојот сон, исто ко што ми се случи и мене”, изјави Спирова.

Ние ќе додадеме дека таа е и победник на Ораторските натпревари на Правниот факултет при УГД-Штип.

Иле Матеничарски “Студиите по новинарство и ОЈ ги завршив во јули 2020 година. Уште како студент во завршна година основав свој локален портал “Гласно.мк.” Искрено можам да кажам дека новинарството освен што е моја професија е и моја пасија, секојдневна трка со времето и вестите, притоа водејќи се од основните принципи на професионалното новинарство. Новинарот е носител на немирна душа, ум и срце. Како млад новинар се соочувам со многу предизвици, особено ако се земе во предвид дека новинарот треба да биде гласот на народот во општеството на изместени вредности и безброј нелогичности. Факултетот и студиите, со поддршка на професорите се отскочна штица за студентите, идни

новинари за подлабоко навлегување во професијата и остварување на контакти кои ќе им бидат од корист од завршување на студиите. На идните студенти на студиската програма по Медиумски студии и ОЈ да ги искористат сите можности кои нудат студиите, можноста за пракса во Студентското радио УГД ФМ, како и обуките и семинарите кои им се нудат во текот на студирањето. Практичното учење на професијата, особено во новинарството е можеби најважен дел во развојот и образованието на студентот кој сака и има желба да се занимава со новинарство.

На сегашните студенти и идни новинари им порачувам водилка во професијата да им бидат фактите и професионалниот пристап, да бидат смели, достоинствени и



нескршливи., заврши Матеничарски”.



Милена Станишкова (Студиска програма во Скопје). Според неа “Новинарството е професија која постојано флукутира во зависност од развојот и интересот на општеството. Токму оваа динамика ме мотивираше да се запишам и дипломирам Новинарство и односи со јавност при Универзитетот Гоце Делчев. Тука ги добив темелите на професијата со која се занимавам веќе пет години. Електронските медиуми секогаш биле мој опсег без разлика дали се работи

за македонскиот или странските пазари. Од стандардна новинарска работа се префрлам и на делот односи со јавност кога работам на проекти. Овој факултет ми помогна да сфатам дека моменталниот свет се менува побрзо од самите вести, а еден новинар треба да биде точно информиран пред светот, што значи дека оваа професија е идеална за секој кој сака динамика, мрзи монотонија и има поголема љубопитност од просечниот човек”, ни изјави Станишкова.

Татјана Блажевска: работи во Министерството за култура во Одделението за односи со јавноста. Според Блажевска Студиската програма по Новинарство и ОЈ на Правниот факултет при УГД нуди одлични можности за студирање и поврзување на теоријата и практиката во Студентското радио УГД ФМ, весникот студентско Ехо, интерната универзитетска телевизија и Центарот за односи со јавноста. Професорите не мотивираа и инспирираа да постигнеме успех во студирањето за што сме им многу благодарни.



Бојана Невселов: е студентка на студиската група по Новинарство и ОЈ во Скопје. Дипломираше во 2020та година. “Во моментот работам во порталот Мотика.мк и паралелно студирам на Факултетот за туризам и бизнис логистика при УГД-Штип во Скопје. Во иднина се гледам како основач на успешна веб страна чија главна тема ќе биде фитнесот”, ни изјави Невселов. Таа престојуваше еден семестар во Полска преку Програмата Еразмус +.



Грета Тунберг е родена на 03. Јануари 2003 година во Стокхолм, Шведска. Таа стана позната во 2018 година по својата активност и борба за заштита на животната средина и климатските промени. Потекнува од родители чија основна професија е уметноста. На 15-годишна возраст, започнала секојдневно сама да протестира пред шведскиот парламент, во траење од три недели, повикувајќи на поенергична акција за глобалното затоплување со држење на транспарент на кој пишувало „Училиштен штрајк за клима“. За време на протестите делела брошури во кои пишувало: „Јас го правам ова затоа што вие возрасните ја уништувате мојата иднина“. Таа, со својата активност имала големо влијание врз подигање на свеста на средношколската и студентската младина и тие да протестираат. Така, се родило училишно движење за за климатски промени под името “Петоци за иднината”. Тунберг инспирирала голем број нејзини вршници од училишна возраст да протестираат со што е создаден „Ефектот Грета“. Поради својата активност, таа, во 2018 година била повикана да учествува на Конференција на ООН за климатските промени, каде имаше свое обраќање.

Еколошкиот активизам на Тунберг од октомври 2018 година еволуирал од осамен протест до учество во демонстрации низ цела Европа и сè поголем број следбеници на социјалните мрежи. До март 2019 година, таа сè уште ги одржувала своите редовни протести пред шведскиот парламент, секој петок, каде што повремено и се придружувале и други студенти. Генералниот секретар на Обединетите нации, Антонио Гутереш, ги одобрил штрајковите во училиштата иницирани од Тунберг, признавајќи дека неговата генерација не успеа да реагира правилно на драматичниот предизвик на климатските промени. Кампањата на Грета Тунберг беше критикувана од од некои политичари - особено претседателот на Русија Владимир Путин, американскиот претседател Доналд Трамп, францускиот претседател Емануел Макрон, ОПЕК и некои медиуми. Генералниот секретар на ОПЕК, Мохамед Баркиндо изјави дека нападите врз нафтената индустрија од страна на поборниците за климатски промени, се ненаучни, нарекувајќи ги најголемата закана кон нафтената индустрија, која општеството го влече напред.

Владимир Путин ја опиша Тунберг како „љубезна девојка и многу искрена“, додека сугерираше дека е изманипулирана за да им служи на туѓите интереси. Путин ја критикуваше како „слабо информирана“:

ТИНЕЈЦЕРКАТА ШТО ГО ПРОМЕНИ СВЕТОТ

КОЈА Е ДЕВОЈЧЕТО ГРЕТА ТУНБЕРГ?

Девојчето со својата храброст и упорност го промени светот. Таа, со својата активност за заштита на животната средина се најде во фокусот на светската јавност. Никој не веруваше дека една млада личност ќе изврши толку големо влијание врз динамизирање на борбата за повисоки стандарди и менување на јавното мислење за спас на планетата Земја. Со транспарент и секојдневен протест, таа успеа да го преобрази светот. Ја стисна тупаницата и ја вperi кон центрите на моќ. Подоцна тупаниците ги стиснаа милиони млади луѓе во знак на поддршка и последно предупредување за спас на Земјата од климатски промени.

За своите активности, Грета Тунберг е добитничка на голем број награди. Меѓутоа, за подемот на нејзината активност голем придонес даде и номинацијата за Нобелова награда за мир за 2019 година.

На Самитот за климатски активности на ООН за 2019 година на 23 септември 2019 година, Тунберг им порача на светските водачи:

„Ова не е во ред. Не треба да бидам овде. Треба да се вратам во училиште од другата страна на океанот. Сепак, сите дојдовте кај мене за надеж? Како се осмелувате! Вие ми ги украдовте моите сонцита и моето детство со вашите празни зборови. Но јас сум една од среќните. Луѓето страдаат. Луѓето умираат. Целиот екосистем се распаѓа. Ние сме на почетокот на едно масовно истребување. И сè што можете е да разговарате за пари и бајки на вечен економски раст. Колку се осмелувате!“ „Вие не успевате“. Кон крајот на својот говор, Тунберг рече „Но, младите почнуваат да го разбираат вашето предавство. Очите на сите идни генерации се вперени во вас. И, ако вашиот избор е да не успеете, велам: Никогаш нема да ви простиме.“

Поради својот авторитет, таа учествува на многу панели и конференции за климатските промени. На една од нив, на 8 октомври 2019 година, Тунберг, заедно со домородните американски активисти за климатски промени во Северна Дакота, беше почестена со името на Лакота што преведено на англиски значи: „Жената што излезе од небото“. Символиката на овој збор е дека се роди девојчето кое ќе го спаси човештвото од пропаст. Процесот се движи напред и никој повеќе не може да го сопне. А локомотивата на тој процес е Грета Тунберг, која стана основен двигател во светот на движењето за борбата против климатските промени.

Тинејцеката Грета Тунберг стана позната во јавноста по борбата за заштита на животната средина и климатските промени. Таа, успеа да ја врати “зелената идеологија” во агендата на светската политика. Покажа дека промените доаѓаат од самите нас. Од поединечен протест со транспарент пред Парламентот во Стокхолм, таа успеа да го мобилизира глобалното јавно мислење во зелено глобално движење кое е незапирливо. Промените се движат во зелена насока. Секаде во светот кружи беништето на зелена и еколошка економија, производство базирана на природни и обновливи извори на енергија кои во иднина значајно ќе влијаат врз климатските промени.

ТРАГИЧНА ВЕСТ: ЧОВЕКОТ ИЗВРШИ АТЕНТАТ ВРЗ ПЛАНЕТАТА ЗЕМЈА, КОЈА Е ТЕШКО РАНЕТА

НАУЧНИЦИТЕ ПРЕДВИДУВААТ ДЕКА НЕМА ДА ПРЕЖИВЕЕ

Планетата земја се бори за живот. Планетата Земја доживеа уште еден атентат. Очевидци велат дека извршител (егзекутор) на атентатот повторно е човекот. Атентаторот од заседа и добро испланиран напад немилосрдно испука повеќе рафали во најбиталните органи на Земјата (шумите, океаните, морињата, растенијата, воздухот). Планетата земја во моментот е хоспитализирана и се наоѓа на респиратор. Луѓето со голема тага ја примирја трагичната вест. Сите се молат дека преживее, да продолжи нормално да живее и повторно да се грижи за своите седум милјарди деца. Таа, досега сите атентати ги преживеа, но овој, по се изгледа е со смртносни последици. Лекарскиот конзилиум се состана и ја одреди најдобрата медицинската терапија. Но, животот на Планетата земја е во опасност, бидејќи прострелната рана е најдлабока досега. Надлежните институции се сомневаат дека основен мотив за атентатот е алчноста на човекот за богатство. Против атентаторот е покренат обвинителен акт. Највисоките органи на Планетата Земја ги презема сите истражни мерки за да го утврди мотивот на сторителот. Истражните органи од сигурни извори дојдоа до сознание дека може да сторител на злочинот е човекот, кој, во разни региони и предели од Планетата земја подметнувал пожари, ги сечел шумите, градел хидроцентрали, развивал индустрија без заштита од прекумерно испуштање на јаглен диоксид, отварајќи нови рудници итн. На Светскиот самит за климатските промени во Глазгов (31.10.-13.11.2021) го осудија вандалското однесување на човекот врз планетата Земја. Жртвата се жалеше дека атентаторот повеќе пати пукал во неа, со цел, да стекне уште поголемо богатство, а атентаторот се бранеше дека, тој не е извршител на кривичното дело-атентат, туку можеби се суштества (жители) од другите планети кои располагаат со посовремена технолошки иновации од човекот.



На Самитот беа сослушани сведоците кои недвосмислено и отворено потврдиле дека повеќе пати лично виделе како атентаторот од заседа и добро испланиран напад и со поддршка на луѓе од естаблишментот и бизнисот, пукале во Планетата земја со умисла за предизвикување повреди со смртни последици. Откако беа сослушани сите сведоци, Судечкиот совет донесе пресуда со која атентаторот-човек е осуден со условна казна затвор. Ваквата пресуда го навлече гневот кај граѓаните, експертите за животна средина и еколози. Тие сметаат дека судската пресуда е скандалозна и остава сомнеж во ефикасноста на судскиот систем, правната држава и меѓународниот поредок. Кога, атентаторот на Планетата земја ќе биде санкциониран за



направените злодела врз Мајката природа? Останува времето да покаже. Ако именката "човек" ја разложиме (атомизираме) на нејзините составни делови ќе дојдеме до бројка од над седум милијарди индивидуи. Се поставува прашањето дали секој човек е атентатор на Планетата Земја. Одговорот е НЕ. Под поимот атентатор припаѓаат поединци кои ја експлоатираат природата за лично богатство. Неможеме домородниот Индијанец кој живее во прашумите на Амазонија и на примитивен начин ја обработува земјата со застарени методи ги турка и собира плодовите од шумата да го наречеме атентатор на Планетата земја. Но, човекот кој немилосрдно ги уништува шумите, ги загадува реките, гради луксузни хотели во заштитени природни подрачја и индустриски капацитети, а не вложува ниту еден денар во заштитата на животната средина, со чиста совест можеме да го наречеме атентатор врз Природата. И досега за крај ќе ги изнесиме нашите чувства и емоции за односот на човекот атентатор кон Планетата земја. Се сраиме што припаѓаме на човековиот род, бидејќи ниту еден атентатор не е фатен и изведен пред зборот на законот. **СЕ ЧИНИ ДЕКА ВО АТЕНТАТОРИТЕ НА ПЛАНЕТАТА ЗЕМЈА ПРИПАЃАМЕ СИТЕ НИЕ, ЗАТОА ШТО СЕКОЈ ОД НАС НЕ НАПРАВИЛ НИШТО ДА ЈА СПАСИМЕ ПЛАНЕТАТА ЗЕМЈА ОД САМИТЕ НАС.** Ќе ја спасиме, ако ја чуваме, но, и ако засадиме барем неколку дрвца во нашиот живот, а притоа да не уништиме ниту едно. Нека ни е со среќа животот во врзана вреќа. До кога ќе трае животот на планетата Земја ќе покаже времето. Се плашиме дека идните генерации ќе бидат казнети од нашите непромислени постапки. Дај Боже да бидаме демантирани.

Да живее Планетата Земја.

ОДЗИВ ОД САМИТОТ ВО ГЛАЗГОВ ЗА КЛИМАТСКИТЕ ПРОМЕНИ КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ ОПАСНОСТ ЗА ОПСТАНОКОТ НА ЦИВИЛИЗАЦИЈАТА

УЧЕСНИЦИТЕ АКО ГО ПРОЧИТАТ ПИСМОТО НА ПОГЛАВИЦАТА СИЕЛТ ЌЕ СЕ ЗАСРАМАТ. Човекот е во симбиоза со природата. Планетата Земја од секогаш била основен извор за егзистенција на човекот. Од памтивеќ човекот ја прилагодувал природата за своите потреби. Ја обработувал земјата (почвата), ја ползувал водата за наводнување, ги експлоатирал шумите, ги припитомувал животните, ги култивирал

растенијата. Односот на човекот кон планетата Земја претставува дијалог со природата (или размена на постапки). Природата била неисцрпна тема за научниците, уметноста и културата. За неа пишувале голем број филозофи, еколози, биолози, опишувајќи ги процесите во природата и промената на климата. Пораките во нив се јасни: човекот треба да се грижи за природата и од тоа зависи опстанокот на цивилизацијата. Современиот начин на живот диктира некои други потреби и навики кај човекот. Употребата на природни ресурси за индустријата останува главна компонента за светскиот економски систем. Денес, човекот во природата повеќе гледа како на средина од која може да се создаде богатство, занемарувајќи ја опасноста за сопствениот опстанок. Научниците утврдиле дека прекумерно експлоатирање на природните ресурси од страна на човекот ја нарушува рамнотежата во природата, што од друга страна создава климатски промени за кои човекот сеуште нема пронајдено формула за управување со нив. Науката утврдила дека климатските промени значајно влијаат на човековото здравје. Во Канада големите пожари што се случиле оваа година, медицината утврди дека тие делуваат на психологијата на човекот (страв, тага, апатија), но, е констатирана и дијагноза на проблем со дигестивен. Борбата против климатските промени можеме симболично да ја наречеме како Биолошка светска војна, која, барем засега, се води вербално, со политички и правни средства. Ако денес таа е вербална, утре, можеби таа ќе прерасне во вистинска



војна. Многумина сметаат дека причина за оваа војна ќе биде неконтролираната експлоатација на природните ресурси од Мајката природа, каде на прво место ја ставаат водата. Според законот на дијалектиката, водата е примарен фактор за опстанок и развој на другите природни ресурси, пред се шумите и разните видови растенија, кои се пак, услов за опстанок на голем број животински и растителни врсти. Без разлика на кој начин и во која форма се води ваквата војна најголем губитник е човекот. Оттука, оваа војна еколозите ја нарекуваат антицивилизациона. Голем број на човекови постапки го загрозуваат човековиот живот, живите суштества и човековата природа. Човекот и природата се во една симбиоза кои зависат една од друга. Можеби човекот повеќе е зависен од природата отколку природата од човекот. Природата зависи од човекот до онаа мера кога тој без мера ја уништува, која таа возвраќа со разни природни катастрофи. Затоа човекот и природата треба да бидат во една хармонија, човекот да ја користи природата разумно и рационално онолку колку што е потребно за неговиот опстанок.

Планетата земја колку и да е голема и полна со разни природни богатства (вода, шуми, нафта, гас), човекот кон неа треба да се однесува со респект и почит, зошто неконтролираното трошење на нејзините ресурси може да доведе до нарушување на природната рамнотежа и уништување на глобалниот екосистем. Во трката за профит и економска добивка, природните богатства, пред се шумите, немилосрдно се експлоатираат и уништуваат. Со сечењето на шумите се намалува и количеството на воздух-кислород во атмосферата. За да ги зголеми обработливите површини човекот енорно уништува шуми и природни резервати во кои живеат разни живи суштества (животни, птици, растенија). Типичен пример за неконтролирано уништување на шумите како простран екосистем е областа Амазонија, каде политиката и капиталот ги диктираат процесите на негово систематско уништување. Областа Амазонија е најголемиот природен ресурс и претставуваат бели дробови на планетата Земја.

Многу одамна познатиот филозоф Thomas Hobbes рекол дека ЧОВЕКОТ НА ЧОВЕКА Е ВОЛК (Homo homini lupus est), алудирајќи дека човекот по природа е лакомо суштество кое тежнее да го покори другиот-слабиот за моќ, власт и богатство. Оваа позната сентенца денес добива друго значење, односно знак на равенство со сентенцата ЧОВЕКОТ НА ПРИРОДАТА Е ВОЛК (Homo Natura lupus est). На ова се надоврзува и Дарвиновата теорија на еволуционизмот која тврди дека послабите суштества исчезнуваат на сметка на појаките.

Прекумерната експлоатација на природата од страна на човекот сериозно опоменува. Природата почна да се однесува чудно и нескротливо. Се случуваат големи поплави, се нарушува рамнотежата во природата, исчезнуваат цели екосистеми што е

причина на умирање на поедини растителни и животински видови кои еволуција ги создавала со милиони години. Кои се страните во т.н. Биолошка светска војна? Едната страна е обичниот човек, а другата - непријателска страна е криминална структура која е потпомогната оддел на отуѓени центри на моќ. Оваа војна всушност е војна на човекот против човекот во кој најголем губитник е самиот човек. Прогресивната светската цивилизација се обединува против оние што ја деградира животната средина во облик на разни еколошки движења. Човекот ја предизвика оваа војна и тој самиот треба да ја заврши.

Брзата и неконтролирана индустријализација во глобални рамки предизвика промена на климата на глобално ниво. Една од пропатните појави на овој негативен процес е пораст на температурата на глобално ниво, а тоа предизвика топење на снегот и мразот на северниот и јужниот пол. Научниците предвидуваат дека за 3-4 децении климатските промени ќе предизвикаат поплави и потопување на градовите и селата кои се наоѓаат на пониските брегови на океаните и морињата. Климатските промени се сериозен испит за човештвото. Сериозноста на климатските промени иницираше одржување на повеќе меѓународни конференции на кои беа донесени повеќе меѓународни правни инструменти конвенции, декларации, препораки и стратегии, кои за жал, повеќе имаа декларативно значење, отколку акт на реална акција.

Еколошките права се четвртата и најнова генерација на човекови права. Тие се: право на здрава животна и работна средина, право на здрава генетски исправна храна и др. Овие права произлегуваат од свеста и сознанието на граѓаните дека секоја единка - граѓанин станува свесен за фактот дека сето она што го има, го има благодареејќи на природата. Ова укажува дека експлоатацијата на природните ресурси треба добро да се планираат, менаџираат и обновуваат со цел рамнотежата во природата да се сочува. Поради несоодветниот однос на човекот кон природата и природните ресурси во светот се појавиле разни еколошки движења за заштита на целокупниот биодиверзитет. Меѓу првите која искажа загриженост за екологијата и животната средина беше Рејчел Карсон (1907-1964). Таа, во книгата "Замолчана пролет" (1962), искажува загриженост за употребата на некои "револуционерни" откритија во борбата против инсектите, комарците и вошките (познатиот отров ди-ди-ти), затоа што овој пестицид се покажа како смртоносен и за поголемите животни, па и за човекот. Таа, искажа сериозна грижа за опстанокот на природата.

По неколку години, инспирирани од етичката акција на Карсон и појавата на Greenpeace, во Германија се појавиле еколошки движења за одбрана на Природата со назив движење на "Зелените" предводена од познатата екологистка Петра Кели. Највлијателна глобална еколошка мрежа во светот е организацијата Greenpeace кој е основана во 1971 година, која со своите методи на борба го свртија вниманието на целокупната светска јавност.

Последната од низата конференции за климатските промени и заштитата на планетата Земја е Самитот за климатски промени во Глазгов (31.10-13.11.2021) на кој беа донесени повеќе заклучоци и планови за акција на сите држави во светот, особено глобалните играчи и креатори на светската политика. Колку ваквите цели ќе се реализираат останува времето да покаже.

Во последните 5-10 години температурата на воздухот се зголемила за 0.1-0.3 степени Целзиусови, нивото на водостопот на океаните и морињата пораснале за неколку сантиметри, шумите во Амазонија, Индонезија неконтролирано се сечат, или ако некој растителен или животински вид исчезнал, тоа е голем сигнал дека човекот не постигнал никаков резултат во заштитата на животната средина.

РЕАКЦИЈА НА МЕЃУНАРОДНАТА ЗАЕДНИЦА ЗА ЗАШТИТА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

Како позначајни меѓународни и регионални правни инструменти кои се однесуваат на заштитата на животната средина се сметаат: 1) Европската повелба за животна средина и здравје на Светската здравствена организација (СЗО), усвоена на Првата европска конференција за животна средина и здравје на СЗО, одржана на 08.12.1989 година во Франкфурт на Мајна, Германија. 2) Конвенцијата за пристап до информации, учество на јавноста во одлучувањето и пристап до правда за прашања поврзани со животната средина, позната како Архуска конвенција, усвоена на IV-та министерска конференција "Животна средина за Европа", Архус, Данска, 23-25 јуни 1998 година. 3) Кјото протокол усвоен на 11 декември 1997 година во Кјото, Јапонија, а стапи во сила на 16 февруари 2005 година. 4) Декларацијата на ООН произлезена од Конференцијата за човекова животна средина од 1972 год., уште позната и како и Декларација од Стокхолм;

5) Декларацијата за животната средина и развој од 1992 година, Рио Де Женаиро

6) На Самитот за одржлив развој, кој се одржа во Њујорк од 25-27 септември 2015 година, официјално е усвоена историски значајна нова агенда насловена "Трансформирање на нашиот свет: Агенда 2030 за одржлив развој" ("Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development").

Декларацијата од Стокхолм е значајна по тоа што претставува прв позначен глобален предизвик за зачувување на животната средина. Во декларацијата се наведени повеќе цели опфатени во 26 принципи според кои човекот има право на здрава животна средина но и обврска да ја заштитува за идните генерации. Природните ресурси, како што се земјата, водата, почвата, флората и фауната, како и природните екосистеми мораат да се заштитуваат за идните генерации преку планирање на нивното рационално искористување.

Декларацијата од Рио за животна средина и развој од 1992 година е донесена на Конференцијата на ООН за животна средина и развој позната како Самитот за планетата Земја од Рио. Оваа декларација претставува платформа во која поконкретно се дефинирани меѓународно правни обврски на државите за заштита на животната средина. Декларацијата од Рио го потенцира и афирмира правото на развој, но тој, треба да биде усогласен со заштитата на животната средина.

Кјото протоколот е ратификуван од 192 држави во светот. Овој Протокол е меѓународен договор под капата на Рамковната конвенција за климатски промени на ООН (UNFCCC) кој ги обврзува индустриски развиените земји да ги намалат своите емисии на стакленички гасови. Тој се смета за прва и најширока

соработка меѓу земјите од целиот свет за решавање на растечките еколошки проблеми на глобално ниво.

Целите за одржлив развој на ООН до 2030 година, исто така, е многу важен инструмент во борбата за заштита на животната средина и климатските промени. Агендата на ООН за одржлив развој содржи 17 цели. Една од нив-Цел 13) се однесува на Акција за справување со климатските промени. Според оваа цел, државите членки на ООН треба да преземат соодветни мерки и активности за климатски промени во националните политики, стратегии и планови. Новата агенда, усвоена од 193 земји-членки на Обединетите Нации, се состои од Декларација, 17 Одржливи развојни цели (ОРЦ) и 169 таргети. Агендата 2030 ги интегрира сите три димензии на одржливиот развој (економски, социјални и еколошки).

Сите горенаведени правни инструменти го признават фактот дека заштита на животната средина е од суштинско значење за доброто на човекот и за уживањето на основните човекови права, вклучувајќи го и правото на живот. Според нив, секој човек (и како единка, и заедно) има право да живее во животна околина што одговара на неговото здравје и добросостојба, и дека секое лице има должност да ја заштитува и подобрува животната средина за доброто на сегашните и идните генерации. За да можат да го потврдат ова право и да ја исполнат оваа должност, граѓаните мора да имаат пристап до информации, да го имаат правото да учествуваат во одлучувањето и да имаат пристап до правдата во врска со прашањата на заштита на животната средина. Секако, ова делува на подигање на јавната свест за заштитата на животната средина, а на националните влади им дава можност да посветат внимание на овој сериозен



ЗАВРШИ САМИТОТ НА ООН ЗА КЛИМАТСКИТЕ ПРОМЕНИ ВО СВЕТОТ ГЛОБАЛНОТО ЗАТОПЛУВАЊЕ ДА СЕ ЗАДРЖИ ПОД 1.5 СТЕПЕНИ ЦЕЛЗИУСОВИ ГРЕТА ТУНБЕРГ: САМИТОТ ПРЕТРПЕ НЕУСПЕХ

Климата драматично се менува. Човекот со своето несвесно однесување кон природата е акцелатор на неповолните климатските процеси. Научно е потврдено дека климатските промени многу влијаат на здравјето на човекот. Експертите проценуваат дека опстанокот на цивилизацијата е доведена во прашање, доколку човекот не го промени својот однос кон природата.

Во ноември во 2021 година очите на јавноста беа свртени кон Глазгов, каде се одржуваше Самитот за климатските промени. Добро упатените веруваат дека во Глазгов се роди нова надеж дека човекот од уништувач на природата ќе стане нејзин заштитник. Очекувањата беа дека најмоќните глобални играчи во меѓународната политика конечно ќе договорат заедничка стратегија за намалување на емисијата на гасовите и контролирање на растот на температурата на воздухот за 1.5 Степени Целзиусови.

Две недели (31.10-13.11.2021) шефовите на државите и владите од над 100 држави во светот, како и учество на 25.000 делегати од 200 земји (онлајн), дебатираа за климатските промени. Конференцијата на Обединетите нации за климатски промени позната како КОП26 (COP26) е сериозен обид да се принуди светот да излезе со конкретни планови за одржување на порастот на температурата до максимум 1,5 степени. Главната цел на самитот беше да се задржи глобалното затоплување под 1.5 степени Целзиусови, и преземање на брзи и конкретни чекори и финасирање на активностите за спречување и ограничување на климатските промени. Самитот кој беше најавен како „последна шанса“ за ограничување на глобалното

затоплување на 1.5 степени Целзиусови пред-индустриското ниво е шанса за светските лидери да постигнат договор со кој ќе се спречат екстремните промени.

Земјите од Јужната хемисфера, кои се најмалку виновни за климатските промени, но најмногу ги чувствуваат последиците се залагаат за два важни договори. Првиот е исполнувањето на нереализираното ветување дадено од богатите земји на климатскиот самит во 2009 според кое треба да им исплаќаат на сиромашните земји по 100 милијарди долари годишно до 2020 година за да развиват зелени економији и да се адаптираат на климатските промени. Второто барање е да ја признаат вината за загубите и штетите предизвикани од екстремни временски непогоди на циклони и пожари.

На светскиот самит во Глазгов, повеќе од 100 земји се обврзаа дека ќе го запрат уништувањето на шумските површини. Проектот треба да се финансира со десетици милијарди евра и првично ќе трае до 2030 година. Светски лидери ветуваат дека до крајот на деценијата ќе ги запрат и ќе ги променат трендовите за уништување на шумите и деградација на почвата, а тоа ќе биде поддржано и со 19 милијарди долари јавни и приватни средства. Претседателот на Турција, Ердоган најави дека во неговата држава до 2023 година има за цел да ги зголеми своите шумски површини на една третина од државата.

На самитот беше донесена Декларација за користење на шумите и земјиштето со која под заштита се ставаат шуми и земјиште од околу 20 милиони км2. Заедничката изјава на конференцијата за климатските промени на ОН (КОП26) меѓу останатите ја поддржаа и Бразил, Индонезија и Демократска Република

Конго, на чии територии се наоѓаат големи пространства тропски дождовни шуми кои човекот неконтролирано ги девестира.

Британскиот премиер Борис Џонсон, истакна дека Декларацијата е договор без преседан. „Ке имаме можност да ја запремем долгата историја на човештвото како освојувач на природата и наместо тоа ќе стане нејзин чувар“, изјави Џонсон.

Дваесет и три држави на конференцијата за климата на КОП26 ги истакнаа своите заложби за климатското образование, односно поставување на климата во фокусот на нивните национални образовни програми. Овој предлог произлегува и од Агендата 2030 на ООН за одржлив развој.

Големо внимание на самитот предизвика заедничката Декларација на Кина и САД за јакнење на заедничка акција за климатските промени во која двете страни признаа дека се одговорни во борбата против климатските промени.

Конференцијата заврши со постигнување на договор, познат како Климатски Пакт од Глазгов, според кој сите држави во светот презедоа обврска да се обидат да го задржат глобалното затоплување на 1.5 степени Целзиусови. Конечниот договор е постигнат по долги преговори, бидејќи Индија, како производител и корисник на јаглен во завршниот документ интервенираше во промената на текстот за употребата на јагленот. Имено, Индија побара да се промени финалниот текст на договорот наместо исфрлање во фази да стои намалување во фази на производство на јаглен.

Според Грета Тунберг, Самитот за климатските промени КОП26 во Глазгов претрпе неуспех, опишувајќи ја Конференцијата како „двонеделна прослава на вообичаениот бизнис, и дека на светот му е потребно „итно решавање на годишната емисија на гасови“.



КОЈ БИЛ ПОГЛАВИЦАТА СИЕТЛ?

Поглавицата Сиетл е роден во 1786 година на островот Блејк (Blecke) во близина на градот Сиетл, а починал на 7 јуни 1868 во резерват во близина на Порт Медисон, САД. Имал осум деца. Поглавицата Seattle (анг: Chief Seattle) бил водач на племињата Суквамиш и Дувамиш, кои претежно биле населени во денешната сојузна држава Вашингтон на Северозапад од САД. Околу 1850 година мали групи на бели луѓе почнале да се доселуваат на неговата територија. Поглавицата ги дочекал пријателски и живеел со нив во мир и толеранција. Лекарот Дејвид Свинсон Мајнард, инаку личен пријател на Поглавицата Сиетл, заедно со другите бели доселеници во негова чест, покренале иницијатива гратчето на брегот на океанот, во заливот Елиот, да го добие името Сиетл. Поглавицата Сиетл по природа бил мирољубив, а голема слава стекнал со напишаното Писмо до претседателот Franklin Pierce, кое се смета за најинспиративно четиво полно со емоции за природната околина и екологијата.

Градот Seattle, (Washington) достоинствено му се одолжи на Поглавицата со давање на неговото име на градот, но и ставање на неговиот лик на знамето, грбот и логото на градот. Поглавицата Сиетл се смета за родоначалник на соживотот и меѓусебното разбирање на различните култури и вредности во САД. Во 1848 година го прифаќа христијанството од француски доселеници и го зел името Ное.

КАКО КЛИМАТСКИТЕ ПРОМЕНИ СЕ ОДРАЗУВААТ ВО ЕВРОПА?

1) Рекордни топлотни бранови во Европа: Во Германија во летото 2019 година беше измерана највисоката температура досега од 42.6 Целзиус, а во Франција беше измерена од 46 Целзиусови степени.

2) Во ноември 2019 година, италијанскиот град Венеција доживеа повеќе поплавувања и висок водостоеј на водата од 1.5 метри, кое беше достигнато трипати во една недела, за првпат во историјата. Предвидувањата на научниците одат до таму што како резултат на климатските промени се очекува во иднина да ги направи овие поплави позачестени.

3) На шпанскиот остров Гран Канарија пожарите го уништија националниот парк кој привлекуваше голем број туристи;

4) Според БДФ, група за заштита на шумите, во Германија, повеќе од 1 милион дрва угинале од 2018 година.

5) Глечерите на италијанската страна на Мон Блан доживеа забрзано топење во 2019 година. Глечерот Пизол на швајцарските Алпи, речиси целосно исчезна, а научниците предупредуваат дека климатските промени го забрзуваат топењето на глечерите на Алпите.

6) Големата суша во Германија две години по ред силно ги погоди земјоделците. Во јуни 2018 година, сушата предизвика големи загуби кај земјоделските култури, а топлотните удари во 2019 година, дополнително ги оштетија земјоделските култури.



ПИСМОТО НА ИНДИЈАНСКИОТ ПОГЛАВИЦАТА СИЕТЛ Е ИНСПИРАТИВНА ЛЕКЦИЈА ЗА ЗАШТИТА НА ПРИРОДАТА

ПИСМО ОД ИНДИЈАНСКИОТ ПОГЛАВИЦА СИЕТЛ ДО ГОЛЕМИОТ ПОГЛАВИЦА (ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА САД) ВО ВАШИНГТОН ФРЕНКЛИН ПИРС

Најавтентична приказна за возвишеноста на природата и рамнотежата во неа дава познатиот поглавица Сиетл, кој, во 1854 г., напишал писмо до претседателот на САД, Френклин Пирс-14 претседател на САД, кој понудил државата да купи голем дел од индијанската земја, а за возврат на индијанскиот народ му понудил резерват. На таа понуда Franklin Pierce добил одговор од поглавицата во форма на писмо. Ова писмо се вбројува меѓу најлирските, најинспиративните, најдлабоките и најубавите мисли кои некогаш се изречени за човековата околина. Писмото е четиво (манифест) кое е проткаено со мудрости е етички принципи за однесување на човекот кон природата и животната средина. Ова писмо има непроценливо значење за суштинско сваќање на актуелните еколошки проблеми. Аксиологијата на неговите зборови и после 167 години е актуелно. Исто така, тоа не учи како да се сака и почитува природата, на кои начини се штити животната средина, но опоменува и на последиците од прекумерната човекова алчност кон неа.

Секоја година на 5 Јуни Писмото на Поглавицата Сиетл се испраќа на претседателите на државата ширум светот, како еколошка опомена, со цел подигање на јавната свест за глобалните еколошки проблеми и заштита на планетата-Земја. Во него, Поглавицата одговара и објаснува зошто не може да ја продаде својата територија. Одговорот ќе го дознаете доколку внимателно го прочитате текстот на писмото. Во продолжение ја даваме целосната содржина на писмото.

“Кога Големият поглавица од Вашингтон го испраќа својот глас дека сака да ја купи нашата земја, од нас бара премногу. Како може да се купи или продаде Небото, топлината на Земјата? Таа идеја нам ни е туѓа. Ние не сме сопственици на свежиот воздух и бистрата вода. Ако ние не го поседуваме свежиот воздух и бистрата вода, како вие тоа можете да го купите? Секој дел од оваа Земја е свет за мојот народ.

Секоја блескава борова игличка, секое зрно на песокот на речното корито, секоја метличка во темнината на шумата, свети во мислите и искуството на мојот народ. Соковите кои течат низ дрвјата го носат сеќавањето на црвениот човек. Кога мртвите белолики одат на прошетка меѓу ѕвездите, ја забораваат Земјата која им го дала животот. Нашите мртви никогаш не ја забораваат оваа убава земја, бидејќи таа е мајка на црвениот човек. Ние сме дел од земјата и таа е дел од нас! Миризливите цвеќиња се нашите сестри; еленот, коњот, големиот орел, сите тие се наши браќа. Стеновитите врвови, сочните пасишта, топлината на телото на понито и човекот - сите и припаѓаат на истата фамилија.

Така, кога Големият поглавица од Вашингтон испраќа глас дека сака да ја купи нашата земја - бара премногу од нас. Големият поглавица порачува дека ќе ни најде место на кое убава ќе живееме. Тој ќе ни биде татко, а ние негови деца.

Ние ќе ја разгледаме вашата понуда да ја купите нашата земја.

Но, тоа нема да биде лесно!

Оваа земја нам ни е света.

Оваа сјајна вода што тече низ брзаците на нашите реки не е само вода, туку и крвта на нашите предци. Ако ви ја продадеме земјата, ќе морате да се сетите дека тоа е свето и морате да ги учите вашите деца дека тоа е свето и дека во секој одраз во бистрата вода на езерата ги раскажува случувањата и сеќавањата на мојот народ. Жуборот на водата е гласот на таткото на мојот татко. Реките се нашите браќа, а тие ни ја гасат жедта. Реките ги носат нашите кануа и ги хранат нашите деца. Ако ви ја продадеме нашата земја, морате да се сетите и да ги учите нашите деца дека реките се наши и ваши браќа, и отсега, морате на реките да им пружите добрина каква би сте пружиле на секој брат.

Ние знаеме дека белиот човек не го разбира нашиот живот.

Нему еден дел од Земјата му е како кој било друг, зашто тој е странец што доаѓа ноќе и зема од Земјата се што сака. Земјата не е негов брат, туку негов непријател, и кога ќе ја покори тој продолжува понатаму. Ги остава зад себе гробовите на своите татковци и не му е грижа. Тој ја одзема земјата од своите деца и не му е грижа. Гробовите на неговите предци и земјата што му ги роди децата остануваат забравени. Sprema Мајката - Земја и спрема Братот - Небото се однесува како да се тоа работи кои можат да се купат, ограбат, продадат како стадо или сјаен накит. Неговата алчност ќе ја проголта земјата и ќе остави само пустош.

Не знам!

Нашиот начин е поинаков од вашиот.

На црвениот човек го болат очите од погледот на вашите градови. Можеби е тоа затоа што црвениот човек е див и не разбира. Нема мирно место во градовите на белиот човек. Нема место каде би се слушало отворањето на лисјата во пролет или треперењето на крилцата на мушичката. Можеби е тоа затоа што јас сум див и не разбирам. Бучавата ми ги навредува ушите. Што е животот ако човекот не може да го чуе осамениот крик на козорогот или нокното креќање на жабите во барата?

Јас сум црвен човек и не разбирам.

Индијанецот повеќе го сака благиот звук на ветерот кога си поигрува со површината на мочуриштето, мирисот на воздухот освежен со пладневниот дожд или намирисан со боровинка. Воздухот е скапоцен за црвениот човек, зашто се што е живо го дели истиот здив - животното, дрвото, човекот. Белиот човек делува како да не го забележува воздухот што го вдишува. Како човек кој умира многу денови, така и белиот човек отапел на смрдеата. Ако ви ја продадеме земјата, морате да се сетите дека воздухот е скапоцен за нас, дека воздухот го дели својот дух со целиот живот кој го поддржува. Ветерот што на мојот дедо му го даде првиот здив, исто така ќе го прифати и неговиот последен здив.

Ако ви ја продадеме нашата земја, морате да ја чувате како нешто најскапоцено, како место каде белиот човек ќе може да го вкуси ветерот засладен со мирисот на полските цвеќиња.

Така ќе ја разгледаме вашата понуда да ја купите нашата земја. Ако одлучиме да прифатиме, ќе поставам еден услов: Белиот човек ќе мора да се однесува спрема животните на оваа земја како кон свои браќа.

Јас сум див и не разбирам друг начин.

Видов илјадници бизони кои се распаѓаат во преријата, што ги оставил белиот човек застрелувајќи ги од возот кој минува. Јас сум дивјак и не разбирам како димечкиот метален коњ може да биде поважен од бизонот, кога ние убиваме само за да останеме живи. Што е човекот без животните?

Кога би исчезнале животните човекот би умрел од осаменоста на духот. Она што ќе им се случи на животните, набргу ќе му се случи и на човекот. Сите работи се меѓусебно поврзани.

Морате да ги научите своите деца дека тлото под нивните стапки е пепелта на нивните дедовци. За да ја почитуваат земјата, кажете им на вашите деца дека земјата со нас е во сродство. Учете ги вашите деца како што правиме ние со нашите, дека земјата е наша Мајка ... Што и да ја снајде неа, ќе ги снајде и синовите на земјата.

Ако човекот плука на тлото, тој плука на самиот себе.

Тоа ние го знаеме:

Земјата не му припаѓа на човекот; човекот и припаѓа на земјата!

Тоа ние го знаеме. Сите работи се поврзани, како крвта што го обединува семејството. Што и да ја снајде земјата, ќе ги снајде и синовите на земјата. Човекот не го ткае тквото/предивото на животот; тој е само нишка во него. Што прави со предивото, тоа си го прави самиот себеси.

Дури и белиот човек, чиј Бог говори и шета со него како пријател со пријател, не може да биде исклучен од заедничката судбина. После се, ние можеме да бидеме браќа. Ќе видиме. Знаеме една работа, која белиот човек еден ден ќе ја открие - нашиот Бог е истиот Бог. Вие сега можете да мислите дека вие Го имате, како што сакате да ја имате нашата земја; но, тоа не можете. Тој е Бог на луѓето и Неговата сомилост е еднаква и за црвениот и за белиот човек.

Таа земја Нему Му е драга, а да и се штети на земјата е презирање на нејзиниот Создател. На белите луѓе им треба и премин; можеби побргу отколку на сите други племиња. Ако не го исчистите вашиот кревет, една ноќ ќе се загушите во сопствениот смет. Во своето настојување ќе горите во огнот на Богот што Ве довел наваму и со некои необјаснети намери Ви дал власт над оваа земја и над Црвениот човек.

Судбината е мистерија за нас, затоа што ние не знаеме кога сите бизони ќе бидат заклани и дивите коњи припитомени, зошто во длабочината на шумата има толку човекова смрдеа...

Каде е еленот, дабарот? Каде се? Ги нема повеќе.

Каде е орелот? Одлета . . .

Дојде крај на животот. Почнува борбата за опстанок.

ЕКОЛОШКА КАТАСТРОФА ПРЕДИЗВИКАНА ОД ЧОВЕКОТ

Науката докажала дека во природата владее рамнотежа. Таа рамнотежа низ историјата на човештвото од разни природни процеси била нарушувана многу пати. Но, човекот со своите нерационални постапки кон природата предизвикува природни катастрофи кои се причина да се наруши рамнотежата во неа. Во продолжение ја прикажуваме вистината за еколошката катастрофа на Аралското Езеро.

Аралското Езеро е солено езеро кое се наоѓа на границата помеѓу Казахстан и Узбекистан, со површина од околу 33 800 km². Во минатото, ова езеро било многу поголемо, но во последните 50 години се намалило поради намалениот доток на вода, предизвикан од хидролошките работи на двете негови притоки, реките Аму Дарја и Сир Дарја, пред се поради енормното користење на водите за наводнување, поради што нивото на водата на езерото опаѓа од 20-60 cm годишно. Притоа, падот на нивото на водата предизвикал влошување на локалната клима, зголемување на соленоста и изумирање на растителниот и животинскиот свет. Ова еколошка катастрофа довело до потполно изумирање на рибарството и индустријата која е поврзана со рибарството. Некогашното пристаниште денес се наоѓа на 50 km од брегот. Во 1994 година започнале да се применуваат мерки со цел да се зачува езерото и да се намали трошењето на водата од реките кои се влеваат во него.

Владата на Казахстан поради огромното значење на Аралското Езеро за тој дел од државата презеде активности за спасување на Аралското езеро со помош на кредит од Светската банка. Узбекистан, пак, водите на езерото ги користи за наводнување на плантажите на памук.

Постојат неколку проекти за спасување на езерото, како спроведување на водите од Каспиското море и свртување на дел од сибирските реки кон Аралското Езеро.



Сателитска снимка на Аралско езеро во 1985 година

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП

ПОВРЗАНИ НА СИТЕ СОЦИЈАЛНИ МРЕЖИ!



Студентски дом или стан?

Почнувате на факултет, освен новото друштво, големиот град во кој доаѓате и обврските на факултетот, морате да донесете одлука и каде ќе живеете за време на студиите. Што е подобро? Која варијанта е поевтина? Што е поблиску до факултетот? Дали да живеам во студентски дом или да изнајмам стан? Ова се само дел од прашањата кои ги измачуваат идните бруцоши но уште повеќе и нивните родители.

Неколку причини зошто да се одлучите за студентски дом:

Велат „Кој не живеел во студентски дом, тој не знае што е студентски живот.“ Доколку сакате навистина да го живеете студентскиот живот во вистинска смисла на зборот, да запознаете студенти од другите градови, да се дружите, тогаш студентскиот дом е вистинското место за вас.

„4000 денари и 20.000 денари не е исто!“

За тие што сакаат да поминат поевтино и сочуваат пари, студентскиот дом дефинитивно е најдобрата варијанта.

„Нема да се грижам за храна.“

Студентските мензи и ресторани секако се одлично решение за младите. Сепак, имајте на ум дека морате да го делите малиот простор од вашата соба со цимер. Бидете толерантни но и одговорни према себе и другите.

Доколку сте во можност да си овозможите живот во стан:

„Не сакам да делаам простор и сакам повеќе за себе.“

Во станот ќе имате повеќе простор на располагање, па затоа се препорачува за оние кои што не сакаат да го делат просторот.

„Сакам приватност!“

Ако сте личност која сака да организира големи забави или оној тип на студент кој што не сака било кој да му се „мота“ наоколу и да му го ремети мирот, станот веројатно е повторно најдобриот избор за вас. Меѓутоа, доколку се одлучите да изнајмите стан со цимери, имајте на ум дека сте одговорни и вие за одржување на станот, редовно да ги плаќате сметките и секако да ги припремите родителите на поголем трошок.

Ние ви ги претставивме предностите и мааните на студентскиот живот во стан или студентски дом. Што вам ви одговара повеќе?

И каде после сето наведено ќе се одлучите да живеете? Оставаме на вас.



Животот во голем град и оној добро познат „културен шок“

Заминувањето во голем град донесува многу нешта, магијата за самостоен живот, прилагодувањето на новата средина, нови луѓе, гужви, првите големи чекори но и шок.

Од каде сега толку луѓе?!

Едвај влегуваш во градскиот автобус, околу тебе сите се туркаат па и многу често на секоја станица го слушаш добро познатото „Мајсторе, средна!“, но ајде, на тоа некако сите брзо се навикнуваат. И таман кога ќе помислиш како веќе никој нема да влезе во автобусот затоа што веќе ни нема место кој каде да застане, на следната станица влегуваат уште толку луѓе. И така стоите „притукани“ еден до друг како „сардини“ во конзерва. Тогаш си велиш „па повеќе луѓе има тука отколку во мојот роден град.“

Дечко, сметка!

Како воопшто е возможно нес-кафе да чини повеќе од 50 денари? А дури и не беше најдоброто кафе што го имам пиено.

Каде сите толку брзаат?

Луѓето во големите градови не само што брзо се движат, тие трчаат. Трчаат на автобуските станици, работни состаноци, предавања... Понекогаш додека трчаат дури и нервозно зборуваат на телефон. Додека да се навикнеш неколку пати ќе се запрашаш дали се е во ред со тебе? Но набрзо и ти ќе станеш истата личност која е секогаш во брзање.

Помалку нервоза

За сите луѓе од малите градови, стоењето на семафор кој веќе трет пат ги менува боите но, гужвата е толку голема што имаш чувство дека воопшто се немаш помрднато, е неподносливо. Плус, какви се тие семафори на кои зеленото за возачите наспроти црвеното за пешаците трае речиси 45 минути? Да не ги споменувам луѓето кои гледаат во своите телефони и не знаат накаде се движат.

Дали е ова магла или смог?

Кога живееш во околен град, ти се чини дека ветерот со јачина од 150км на час не може да донесе ништо добро. Тогаш доаѓаш во Скопје и сфаќаш дека тој ветар носи „чист“ воздух. И си во дилема, „што е ова магла или смог?“, а претходно тие дилеми никогаш не си ги имал.

Но кога ќе го пребродиш овој културен шок и ќе се навикнеш на сите ново настанати разлики помеѓу малиот и голем град, доаѓа моментот каде тој голем град, кој толку те нервираше зазема посебно место во твоето срце, а твоето родно место е сега предмет на твоите критики. Но, тоа е веќе приказна за себе.



ЗАНИМЛИВОСТ ОД ВОЕНОТО И ХУМАНИТАРНОТО ПРАВО



Военото право (jus ad bellum) е дел од меѓународното право кое ги регулира минимум правила кои мора да се почитуваат во време на војна и кој се „обврзувачки“ за завојуваните страни.

Меѓународното хуманитарно право е содржано во четирите Женевски конвенции од 1949 година, а Третата женевска конвенција се однесува на воените заробеници и се состои од кодекс кој бара хуман третман на воените заробеници во сите околности. Суштината на конвенцијата е во тоа што државите потписнички на истата воените заробеници да се одржуваат живи и во добро здравје. Воените заробеници секогаш треба да бидат на хуман начин третирани и да бидат заштитени, особено од насилни дејства, застрашување и од „навреди и љубопитност на јавноста“.

Во практикување на војната има многу случаи кои се добар пример за почитување на достоинство на заробениците во услови на војната. Позитивен пример за тоа е гестот на еден генерал, кој обиколувајќи го фронтот во зоната на дејствување на неговата армија во 1914 година видел еден австро-унгарски заробеник на кој му биле соблечени чизмите. Кога го видел тоа, тој, издадел итна наредба да се открие сторилот на чинот, но, и веднаш да му се дадат други чизми на истиот војник. Со овој чин војсководителот ја испочитувал Третата женевската конвенција за третман на воените заробеници.

Да бидеш „левак“ во светот на „деснаците“ не е лесно!



Имено, леваците денес сочинуваат дури 12% од светската популација што значи дека нивниот број за разлика од минатиот век дури 4 пати е зголемен. Но, дури и најосновните секојдневни работи како отворањето на фрижидерот не се прилагодени за овој тип на луѓе.

Во последните децении од дваесеттиот век беше во пракса децата кои од мали покажуваат тенденција да пишуваат со левата рака да бидат превоспитувани. Што значи тоа? Тоа беа првачиња кои во своите клупи беа казнувани за оваа „лоша“ навика. Многупати казнувањето беше со мало стапче и врзување на раката.

Сепак, ни денес не може секое општество да се пофали дека ја има отклонето оваа предрасуда. Дури и ден денес постојат источни култури кои не ја допуштаат оваа различност. Во такви средини

бројот на „леваците“ е помал дури од 1%. Ставот на истражувачите докажува дека на изборот на рака не влијае само генетиката, туку и воспитувањето од страна на родителите. Имаме и такви примери на луѓе кои ги користат и двете раце односно, десната и левата. Како пример можеме да го земеме Леонардо Да Винчи кој цртал користејќи ги напоредно и левата и десна рака, така и пишувал од десно кон лево.

Дека животот на „леваците“ е тежок, можеме да докажеме со безброј примери од секојдневието. Да ги земеме и разгледаме ножиците. Тие се дизајнирани за рацете на „деснаците“, така што човек кој што ја користи левата рака мора да се прилагоди или едноставно да се откаже од користење на овој основен предмет. Ракавиците за во кујна исто така не се произведуваат за левата рака.

Па така можеме да дојдеме до заклучок дека секојдневните работи се отежнати за луѓето кои ја користат левата рака каде наспроти нив десните не ни размислуваат на овој проблем. Отворањето на фрижидерот или автомобилот, закопчувањето на копчињата на кошулата, врзувањето на патиките... Се само дел од „проблемите“ за кои што „деснаците“ немаат чуено.

„Леваците“ од друга страна пак имаат со што да се пофалат. Научниците утврдија дека мнозинството на луѓе кои имаат IQ повисоко од 140 се всушност луѓето кои ја користат левата рака. Исто така тие се повешти и во извршување на повеќе работи одеднаш.

А вие, сами проценете дали е ова „лоша“ навика или пак само еден талент повеќе.

АКТИВНОСТИ НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТОТ "ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ"-ШТИП

И покрај пандемијата со Ковид-19, академските активности на Правниот факултет при УГД беа интензивни. Во изминатите месеци се одржаа неколку активности поврзани со имплементирање на научно-истражувачки проекти, конференции, предавања, промоции и вебинари на повеќе интересни теми преку платформата Microsoft Teams. Во продолжение ги даваме настаните по хронолошки редослед.

На 05.05.2021, по повод Меѓународниот ден на слободата на медиумите, на Правниот факултет се одржа вебинар на тема "Слобода на медиумите", преку платформата Microsoft Teams. На вебинарот предавања одржаа Проф. д-р Андон Мајхошев, Доц. д-р Јадранка Галева и Доц. д-р Искра Коровешоска.

На 23.09.2021, во рамките на проектот МАПС, на Правниот факултет при УГД се одржа меѓународна конференција, со хибридно учество (за спикерите на конференцијата со физичко присуство, за публиката онлајн). Темата на конференцијата е од областа на миграцијата и е насловена 'Outsourcing and Cooperation with Third Countries – Deconstructing the Formal and the Informal in Migration and Asylum Policies'.

На конференцијата се дискутираа прашања за екстернализација и меѓународна соработка со трети земји во делот на миграцијата и азилот низ призмата на академското и теориското истражување и практики поврзани со теренската работа.

Од Правниот факултет учествуваа проф. д-р Ана Никодиновска Крстевска, проф. д-р Олга Кошевалиска, доц. д-р Елена Максимова, доц. д-р Милица Шутова и проф. д-р Жанета Попоска.

Во рамките на конференцијата беше прикажана изложба на дела и на постери од студентите од Ликовната академија при УГД – Штип, како и прикажан студентски новинарски текст за ситуацијата во Авганистан од страна на студентката Ивана Митева.

Конференцијата ја отворија проректорот за настава и студенти, проф. д-р Мишко Џидров, Амбасадорот на Република Италија, Н.Е. Андреа Силвестри и претставникот на УНХЦР за Република Северна Македонија, г-ѓа Моника Сандри.



На 18.11.2021 година, во организација на Руската академија за национална економија и администрација во Санкт Петербург и Правниот факултет при УГД, часот, се одржа тркалезна маса на тема "Економските, општествените и еколошките фактори кои влијаат врз одржливиот развој: гледишта од Руската Федерација и Република Северна Македонија".

Тркалезната маса се одржа на македонски и руски јазик и на истата активно учество зедоа студенти од Правниот факултет и од Факултетот за меѓународни односи и политика при Руската претседателска академија за национална економија и јавна администрација од Санкт Петербург. Настанот се спроведе преку платформата Zoom.

На 19.11.2021 година, во свечената сала на Правниот факултет се одржа интересно предавање на тема "За смислата на човековото постоење". Предавачи беа професорите д-р Методија Чепрегенов и д-р Илија Џонов. Модератор на настанот беше Проф. д-р Кирил Барбареев.



На 28.10.2021 година се одржа промотивен настан во рамките на Проектот "Жан Моне". Проектот е со наслов "ЕУ е здравствено право и Северна Македонија: од тековна пракса до имплементација". Настанот се одржа во просториите на Правниот факултет преку платформата MS Teams, а го отвори проректорот за настава проф. д-р Мишко Џидров.

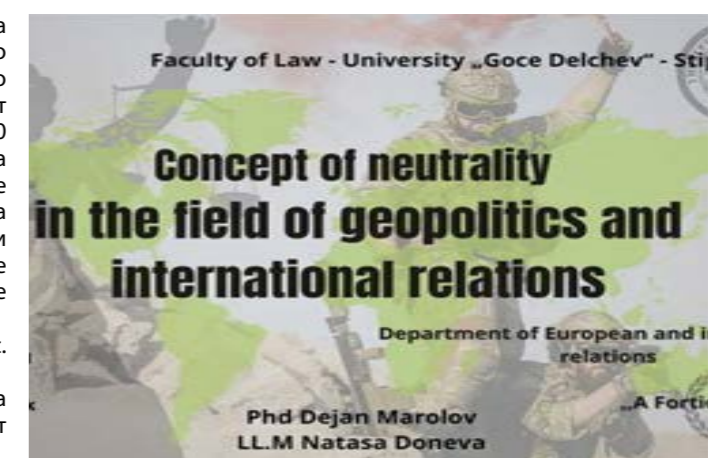
Модератор на настанот беше Вон. Проф. д-р Кристина Мишева, која воедно е координатор на проектот.



На 29.11.2021. Правниот факултет при УГД-Штип во партнерство со Воената академија во рамките на проектот на НАТО за сајбер и корпоративна безбедност и менаџирање на кризи започна со реализација на проектот "Градење на заедници отпорни на дезинформациона пропаганда со фокус на родово еднаквост и хибридни закани преку сајбер просторот" поддржан од НАТО. Проектот е еден од првите во поширокиот регион на Југоисточна Европа.

На 01.12.2021 година, на Правниот факултет, во рамките на Катедрата по меѓународни односи и европско право се одржа настан со наслов "Неутралноста како концепт во меѓународното право" со прикажување на неколку студии на случаи. Овој настан, всушност претставува продолжение на првиот виртуелен семинар од 2020 година под наслов "Неутрални држави". Семинарот е дел од серијата планирани настани и активности во рамките на проектот "Стекнување на практични компетенции за концептот на неутралност, со примена на дебата и критичко мислење во сферата на геополитиката и меѓународното право". Веќе наредната година, се планира да се одржи трет настан со учество на професори и студенти од повеќе универзитети од нашата држава и Европа, како и средношколци. Настанот се одржа под менторство на Проф. д-р Дејан Маролов и Асс. м-р Наташа Донева.

Настанот го следеа и ученици од средните училишта кои имаа можност да се запознаат со работата и активностите на Правниот факултет при УГД.



На 09.12.2021 година, во рамките на шестото издание на Глобалниот филмски фестивал за миграции, во Свечената Сала на Правниот факултет на УГД се одржа проекција на филмот „За Кима. Спасување во Егејското Море“. Филмот е приказна за голем подвиг на група шпански волонтери спасители кои по актуелната бегалска криза се преселија на грчкиот остров Лезбос. Правниот факултет на УГД во соработка со Меѓународната организација за миграции на Обединетите нации (ИОМ) - Скопје се вклучи во VI -то издание на Глобалниот филмски фестивал за миграции (GMFF).

На Глобалниот филмски фестивал за миграција (GMFF) се прикажуваат филмови и документарни филмови за предизвиците поврзани со феноменот на миграцијата, како и уникатни придонеси што мигрантите ги даваат во нивните нови заедници. ИОМ го започна Глобалниот филмски фестивал за миграции во 2016 година. Во 2019 година, ГМФФ фестивал беше прикажан во 106 земји, а официјалниот избор од 32 филма остварија околу 600 филмски проекции, привлекувајќи глобална публика од над 40.000 луѓе.

Миграции и миграциона политика

Миграциите постоеле од секогаш, но на прагот од 21-от век тие станаа своевиден глобален феномен. Миграциите се важно прашање за социо-економски развој на многу земји, вклучувајќи ја и Република С. Македонија. Миграциите имаат позитивни, но и негативни последици и доколку соодветно се менаџираат, може да има позитивно влијание на самите имигранти, но и на севкупното општеството. Иселениците се чест извор на девизни приливи од странските дознаки кои може и да го надминат нивото на странски инвестиции (како што е случајот со С.Македонија), но од друга страна, миграцијата повлекува и високи трошоци, пред сè загуба на човечки капитал и одлив на мозоци.



Основните детерминанти за огромниот пораст на меѓународните миграции треба да се бараат во разликите во социо-економската развиеност и во нивото на животниот стандард меѓу одделни земји, општествено-економската трансформација на постсоцијалистичките земји, политичката нестабилност во одделни региони во светот и друго. Ваквите услови внесоа значителни промени и во карактерот на меѓународните миграции. Притоа, терминот „миграција“, со нејзиното парцијално набљудување како трајно доселување, се повеќе се третира како субкатегија на еден поширок концепт на движење, кој ги опфаќа различните видови на мобилност на населението (легалните слободни движења, присилните и илегалните миграции).

Миграцијата се дефинира како „движење на една личност или група на луѓе од една географските единици во друга, преку административна или политичка граница, со цел привремено или постојано населување на место кое е различно од местото на потекло.“

Обединетите нации ја дефинираат миграција како „форма на просторна мобилност помеѓу еден географски дел и друг, претпоставувајќи под тоа постојана промена на местото на живеење.“

Во последниве години, поточно од 1991 година, со распадот на поранешна Југославија, постои голема миграција која доведе до целосно менување на демографијата на С. Македонија. Поразувачки е фактот дека тоа во последниве години не се промени значително, а освен тоа присутно е зголемување на емиграцијата предводена од желбата да се оди на безбедно и просперитетно место.

Под политиката на имиграција подразбираме политика спроведена од страна на една држава кога станува збор за транзит на лица преку границите, особено оние лица кои имаат намера да работат и да останат во земјата на имиграцијата. Политиката за имиграција, според тоа има за цел државата да се справи со новодојдените кои не се државјани на територијата на имиграцијата, но исто така и односот кон имигрантите, односно нивниот третман. Таа се движи од целосно почитување на слободата на движење па се до користење заштитни мерки за да се попречи слободата на движење или ограничувања (заштитна имиграциона политика).

Врската помеѓу регулираната и нерегулираната миграција и бегалците, а со тоа и на барателите на азил, со времето стана премногу тесна. Порано земјите можеа да се поделат во три категории, во зависност од политиката на нивната влада, но овој пристап повеќе не може да се смета за точен. Имаше три чисти категории: емиграциски, имиграциски и транзитни.

Во денешно време поголем број на земји имаат комбинирани

карактеристики на две или сите три категории.

Иако терминот економски мигранти често се меша со терминот бегалец, економските мигранти ги напуштаат своите региони првенствено поради жестоки економски услови, а не поради страв од прогон врз основа на раса, религија, националност, политичко уверување или членство во одредена социјална група.

Историјата на миграција е стара колку и самата цивилизација. Сепак, неодамна по Втората светска војна, забележани се неколку бранови на миграција. Истражувањата покажуваат дека најчести причини за миграција се економски причини, како што се барање работа или подобрување на животните услови и животниот стандард.

Историски гледано, во светот се јавува третиот миграциски бран, по обоените револуции во т.н. „Арапска пролет“ по што се распаѓа дефанзивниот појас на европската безбедност во Средоземното Море и Југоисточна Европа. Сега мигрантите доаѓаат од земјите на т.н. „Третиот свет“, пред се од Блискиот Исток (Сирија, Ирак, Авганистан, но исто така Пакистан, Бангладеш ...), и од Суб-Сахарска Африка и Северна Африка (Нигерија, Чад, Брегот на Слоновата Коска, Либија, Алжир, Мароко, Египет). Особено интензивен број мигранти е забележлив од земјите каде што доаѓаат од т.н. „Арапска пролет“: Либија, Тунис, Египет, Сирија, Ирак. Со вкупно околу 56 милиони мигранти, Европа е најзначајната имиграционен регион.

За надворешните миграции на Република С. Македонија во подолг период карактеристична е доминантна застапеност на иселувањата во европските и прекуокеанските земји. Оттаму, емиграционите движења се издвоија како еден од општествено-економските процеси кои го одбележаа XX-от век, а со несмален интензитет продолжија и во втората деценија на XXI-от век. Современите миграциони движења од Република С.Македонија во странство, во изминатите четири децении имаа тенденција на постојан пораст, проследен со промени во структурните карактеристики на мигрантите, правците на движење и должината на нивниот престој.

Меѓународните миграции забележаа значителни квантитативни и квалитативни промени. Овие околности, како и проширувањето на Европската унија сериозно го наметнаа прашањето на управувањето на миграциите и конципирањето на заедничка миграциона политика на земјите членки на Унијата. Во последната деценија евидентни се напорите и напредокот при градењето на заедничката миграциона политика и унапредување на истата.



ЗАПИШИ СЕ НА

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ



НА ПОВИДОК НОВ БОЈКОТ НА ОЛИМПИСКИТЕ ИГРИ?



Со најавата дека САД ќе ги бојкотира Зимските олимписки игри во Пекинг во февруари 2022 година, олимпискиот влегува во нова криза. Во својата современа историја, ОИ биле бојкотирани повеќе пати, а основен виновник за тоа е политиката. Најдраматичните бојкоти се случиле во 80-те години од XX век, кога бојкотот се одвиваше по блоковска линија и кога Студентата војна ја достигна својата кулминација. Поделбата на светот на два поларизирани воени блока, на НАТО предводен од САД и Варшавски пакт предводен од поранешниот СССР, всушност беше манифестација на воена и политичка моќ и борба за геополитичко влијание во светот. Како реакција на блоковската поделба се појави движењето на неврзаните земји во 1961 година, кое, својот зенит го достигна токму во периодот на Студентата војна, поточно кон крајот на 80-те години од минатиот век, а броеше над 100 држави, претежно од Азија, Африка и Јужна Америка.

Олимписките игри потекнуваат од Античка Грција на кои се натпреварувале спортисти од неколку држави-полиси во повеќе дисциплини, како што се атлетика, но и неколку борбени дисциплини како што се борење, мечување и тркачки настани со коњи и кочи и др. натпреварувачки дисциплини. Игрите датираат од VIII век пред новата ера, кога во 776 година п.н.е. во градот Олимпија на Пелопонез се одржаа првите антички Олимписки игри во историјата. За време на игрите, сите конфликти меѓу учесниците градови-држави биле одложувани до завршувањето на истите. Овој прекин на непријателствата бил познат како олимписки мир или примирје. Оттука, произлегува и суштината на олимпискиот кој е синоним за мир, толеранција и меѓусебно разбирање на државите. Игрите се одржувале на секои четири години, а период додека траеле игрите е познат како олимпијада.

Современите Олимписки игри се поврзани со името на баронот Пјер де Кубертен, кој, кон крајот на XIX век бил еден од главните иницијатори за основање на Меѓународен олимписки комитет. Во 1894 година во Париз е одржан оснивачкиот Олимписки конгрес, на кој е одлучено првите модерни Олимписки игри да се одржат во Атина во 1896 година. Мотото на игрите е "Побрзо, повисоко, посилено (Citius, Altius, Fortius)". Олимпиското мото е променето по 127 години на сесијата на Меѓународниот олимписки комитет (ИОК) во Токио (Јапонија) во 2021 година и сега гласи: "Побрзо, повисоко, посилено заедно". Новото мото го предложи претседателот на МОК, Томас Бах, а беше усвоено едногласно. На старото мото е додаден зборот "заедно" што асоцира на заедништво и почит на спортистите едни кон други, без разлика од кој континент доаѓаат.

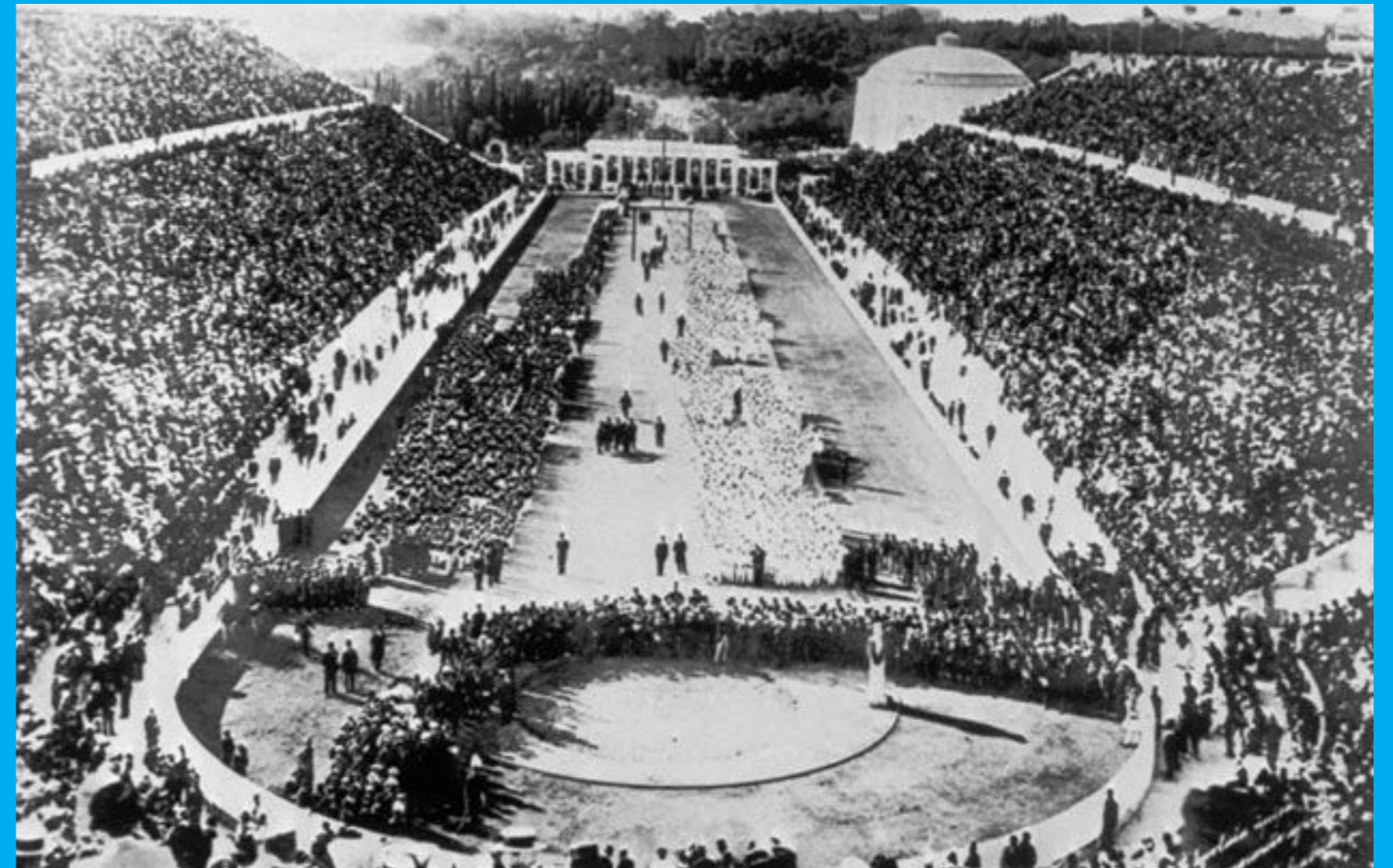
Првите игри под покровителство на Меѓународниот олимписки комитет биле одржани на Панатенејскиот стадион во Атина во 1896 година. Во игрите учествувале 14 земји и 241 спортист кои се натпреварувале во 9 спортски дисциплини.

Од основањето до денес, Олимписките игри имале подеми и падови. Поголеми падовите игрите доживеале за време на Првата и Втората светска војна, кога биле одложени игрите во 1916 и 1940 и 1944 година. На олимпиското движење голем удар му зададе појавата на фашизмот во Германија во 1933 година, а Олимписките игри во Берлин во 1936 година станаа синоним за расизам и антисемитизам.

Олимпискиот се соочи со бојкот на ОИ во 1964 година во Токио. Игрите ги бојкотираа Северна Кореја, Индонезија и Кина. Наведените држави организираа спортски игри на новите сили во настанување во 1963 година, по што МОК им забрани да учествуваат на ОИ во Токио.

По Втората светска војна, прв поголем удар на олимпискиот зададе убиството на единаесет израелски спортисти во Минхен во 1972 година. Овој ирационален чин го извршија претставници на терористичка организација Црн септември составена од осум палестинци, по што израелската олимписка делегација заедно со спортистите ги напуштија игрите. Овој настан е познат под името Минхенски масакар.

ОИ во Монреал, Канада, во 1976 година беа под силно влијание на немилите настани од претходната олимпијада одржана во Минхен, и поради тоа беа преземени незапамтени мерки на безбедност. Црна дамка на игрите фрли бојкотот на 22 држави од Африка, поради одбивањето на МОК да го забрани



учеството на Нов Зеланд на игрите во Монреал по одржување на рагби натпревар со Јужна Африка, бидејќи во оваа држава владееше апартхејдот. МОК својата одлука ја образложи дека рагбито не е олимписка дисциплина.

Во поново време олимпискиот доживеа голем пад во периодот на Студентата војна, поточно во 1980 година кога државите членки на НАТО предводени од САД, ги бојкотираа Олимписките игри во Москва. Причина за бојкотот беше упадот на воените трупи на СССР во Авганистан на 31.12.1979 година. Во 1984 година, Олимписките игри кои беа одржани во Лос Анџелес, САД, овој пат беа бојкотирани од СССР и поголем дел од државите членки на Варшавскиот договор. Поводот беше бојкотот на ОИ во Москва во 1980 година. Најголеми губитници на бојкотите беа спортистите, кои, за жал, им пропаднаа големите сонштата за освојување на олимписки медал што е круна на една спортска кариера. Притоа, беше скршен и духот на олимпискиот кој почива на Кубертеновата максима "важно е да се учествува", која, во поново време е модифицирана во "важно е и да се победи".

Во 1988 година, ОИ во Сеул, Јужна Кореја доживеаа уште еден бојкот. Игрите ги бојкотираа Северна Кореја и нејзините сојузници во тоа време Албанија, Куба, Етиопија, Мадагаскар и Сејшели. Причина за бојкотот беше тоа што република С.Кореја сеуште беше во официјална војна со Јужна Кореја, како и неприфаќањето на барањата и условите за одржување на олимписките игри. Овие игри ги бојкотираше и Никарагва, затоа што САД ги подржувала побунниците на Контра.

Од политички причини и мотиви, од САД е најавено е дека престојните Зимски олимписки игри во Пекинг закажани за февруари 2022 година ќе бидат дипломатски бојкотирани од САД во знак на протест поради кршењето на човековите права на Ујгурите и Тибетанците во Кина. Претседателот на САД, Џо Бајден изјави дека размислува да воведат дипломатски бојкот. Да појасниме што е тоа дипломатски бојкот. Тоа значи дека на игрите нема да присуствуваат владини претставници, но ќе учествуваат спортистите. Гестот да учествуваат спортистите од САД е за поздравување, а политичарите ако сакаат нека се бојкотират и игнорираат дипломатски, политички и воено. На игрите најважни се спортистите, бидејќи тие постигнуваат светски рекорди и освојуваат медали, а политичарите нека се игнорираат, макар тоа било и во форма на дипломатски бојкот. На игрите не се бројат државите што бојкотираат, туку доделените медали. Приклучување кон бојкотот најавија

и други држави кои се блиски со САД: Австралија, Велика Британија и др. Експертите по спортска политика сметаат дека бојкотот својата кулминација ќе ја достигне во средината на јануари 2022 година.

Наведените примери недвосмислено укажуваат на фактот дека основна причина за бојкот на олимписките игри е политиката. МОК прави огромни напори да го елиминира политичкото влијание врз олимписките игри. Дали ќе успее во својата мисија времето ќе покаже. Но, едно е сигурно дека спортистите не ги интересира политиката, туку, нивен интерес преку витештво и натпреварување да постигнат светски и олимписки рекорди и да го остварат мотото на игрите: да трчаат побрзо, да скокаат повисоко и да бидат посилни.

Подмот на олимпискиот можеме да го мериме со повеќе параметри како што се: бројот на државите учеснички, бројот на спортистите што учествуваат на игрите, но и според бројот на спортските дисциплини. Ако на Првите модерни ОИ во Атина одржани во 1896 година учествувале 14 земји со 241 спортист во 9 спортови, денес, тој број е енорно зголемен. На последните ОИ во Токио закажани за 2020 година, а одржани во 2021 година поради пандемијата со Ковид-19, учествуваа повеќе од 11.238 спортисти од над 206 земји во светот во 33 спортски дисциплини.

Позитивен пример со силни политички пораки и надеж беше заедничкиот настап на спортистите од Северна и Јужна Кореја на Зимската олимпијада одржана во Пјонгчанг во Јужна Кореја во 2018 година. Двете држави постигнаа договор спортистите од Северна Кореја да ја преминат корејската демилитизирана зона и да учествуваат на игрите. Двете земји на свеченото отварање на игрите дефилираа заедно под знамето на Обединета Кореја. Двете држави се договорија да испратат заедничка женска хокејарска репрезентација која ќе се натпреварува под посебна кратенка (COR). Овој гест роди нова надеж дека политичките разлики на полуостровот Кореја се надминати и дека се отвори процес на повторно обединување на двете братски држави. Меѓутоа, политиката повторно ги вмеша прстите и овој процес беше стопиран.

Со оптимизам очекуваме дека политиката ќе се тргне од олимпиското движење, бојкотот на олимписките игри ќе биде минато, а спортистите ќе бидат оставени да мислат само на олимписки медали и постигнување на светските рекорди во своите дисциплини.

ТУРИЗМОТ КАКО СВЕТСКИ ФЕНОМЕН



Денес е тренд да се отпатува во некоја (не)позната туристичка дестинација која е магнет за туристите. Милиони луѓе патуваат за да ги видат природните убавини, но, и различни култури, традиции и обичаи во други земји. На ова се надоврзува и храната која е карактеристична на самата дестинација. Секоја дестинација си има свои убавини.

Интересот на туристите е различен зависно од местото на живеење. Туристите кои живеат во големите градови го преферираат т.н. активен туризам кој се карактеризира со посети на помали места, особено селата, и најчесто својот одмор го поминуваат активно во пешачење, разгледување на пределите, планините, езерата, реките, потоците и сл. Исто така, туристите од градовите посетуваат и егзотични места каде природниот амбиент и чистата средина е во прв план. Ова е разбирливо ако се знае дека луѓето што живеат во големите урбани и индустриски центри им е здодеано од сообраќајниот метеж од автомобили, бетонот и асфалтот, па сакаат нив да ги заменат со природата.

Туристите, пак, од малите места, имаат желба да патуваат во големите градови за да ја почувствуваат магијата на градот, но

и заради посета на културни, музички, уметнички, спортски и други настани. Тие, својот идиличен живот го заменуваат со посета на цркви, музеи, галерии, саеми, концерти, но и големите трговски молови заради шопинг. Секако неопходно е посетата на парковите, плоштадите и главните трговски улици, каде туристите милуваат да се фотографираат во градскиот амбиент.

Без разлика на местото на живеење, луѓето секогаш имале желба за патување. Според предвидувањата на Светската туристичка организација во 2020 година бројката на меѓународните патувања ќе достигне над 1.6 милијарди. Меѓутоа, поради пандемијата со Ковидот-19 туризмот е во мала криза, која лесно ќе ја преброди.

Патувањето е добар начин за запознавање на други луѓе, традиции и културни вредности. Секое патување е како една нова и убава прочитана книга, која ни ги отвара портите за нови туристички дестинации и возбудања.

Туризмот е светски феномен и ќе остане, бидејќи секој човек сака да патува и да запознава нови градови и држави.

Кочани - град на оризот



Секогаш бел затоа што никогаш не црни

Општина Кочани се наоѓа во источниот дел на Република Македонија, сместена на североисточната страна на Кочанската Котлина и југоисточната страна на Осоговските планини

Легенда за потеклото на името на градот

Драган Николов

Многу одамна, на печалба во Кина бил еден човек по име Кочо. Работел што работел, по долги години решил да се врати во родниот крај. Бидејќи во Кина оризот бил основна храна, на заминување решил со себе да понесе и ориз со надеж дека оваа земјоделска култура ќе успее во неговиот крај. Со себе понел мала количина од ова бело злато со цел лесно и без проблеми да го пренесе од царство во царство. При влегувањето во царството во кое се наоѓало и неговото родно место наишол на проблеми: оризот бил забранет за внесување во каква било форма. Сепак, Кочо не сакал да се откаже од намерата да го внесе оризот. Се мислел и на крајот се сетил. Дознал дека гуските како трговска стока не биле забранети за внесување. Купил гуски, им го дал оризот да го изедат, а потоа ги заклал. По влегувањето ги очистил и од нив го извадил оризот. Така Кочо го пренел оризот од Кина, започнал да го произведува, со што му дал нов белег и култура на овој крај, а според неговото име, местото каде што започнал да се одгледува оризот – го добило името Кочани.

Културни настани-Претпознатливост на Кочани
Кочани е домаќин на Драмскиот аматерски фестивал (ДАФ), културна манифестација од национален карактер што се одржува еднаш годишно, во последната седмица на мај, и на која настапуваат најдобрите аматерски драмски ансамбли од Македонија. Исто така, значајна е културната манифестација Денови на оризот, посветени на кочанското “бело злато”, исполнета со низа свечености и празнувања на почетокот на жетвата на оризот во кочанскиот регион, како и манифестацијата “Петровденски конаци”, поврзана со одбележувањето на празникот на градот - Петровден.



Општината Чешиново-Облешево ја доби титулата

“Село на штрковите”

Македонија има Европско село на штркови. Оваа престижна титула ја доби Општината Чешиново-Облешево на 23 Мај 2013 година од страна на фондацијата ЕУРОНАТУР од Германија. Титулата придонесе општината да биде препознатлива во Европа. Но, титулата создаде обврска дека таа ќе се грижи за опстанокот на белите штркови на нејзината територија и ќе ги унапредуваат условите за нивниот живот и безбедност. Од општината велат дека се горди на титулата и дека прават се за да се зголеми бројот на гнезда на штрковите на нивното подрачје. Жителите на општината го прилагодуваат својот живот да им угодат на штрковите. Дури реконструкциите на своите стари куќи го прилагодуваат според потребите на штрковите, внимавајќи да не им ги сруши веќе направените гнезда. Се е подредено кон штрковите, бидејќи тие се дел од имиџот на општината. Се добива впечаток дека тие имаат поголеми права од човекот. Белите штркови се симбол на среќа и радост. Нивното доаѓање е потсетник дека работата на поле треба да почне. Досега, 20 европски села се стекнале со титулата “европско село на штркот”. Оваа титула првпат е доделена во 1994 година на с. Чигоќ, Република Хрватска.



Општината Чешиново-Облешево од 12-15. Јуни 2019 година беше домаќин на XVI-тата средба на мрежата на европски села на штркови. Околу педесетина претставници на оваа европска мрежа ги посетија белите штркови во општината. Нивниот престој имаше тематска цел, односно како да се заштитат штрковите од струен удар. Експертите меѓусебно споделија добри практики од своите држави за решавање на овој сериозен проблем.

Неодамна активистите за заштита на штрковите направија пребројување на гнездата на штрковите и утврдија дека во општината Чешиново-Облешево има околу 100 активни гнезда на бандерите и крововите на куќите во околните села. Околните оризови полиња обезбедуваат одлична можност за хранење на штрковите и затоа тие густо ја населуваат оваа општина. Локалното население се грижи за нивниот опстанок со следење на состојбата на гнездата. Најстарото гнездо во регионот се наоѓа во селото Чешиново кое е изградено на покривот на една куќа и има висина од 3,2 м.

Интересен настан којшто стана убава приказна за животот на штрковите во општината е кога пред 14 години во семејниот двор на господинот Таки во село Облешево дошол штрк со повредено крило. Тоа се случило на 2-ри август (Илинден) и поради тоа штркот го добива името Иле. Со тек на времето дознаваат дека штркот е од женски пол и го преименуваат во Илинка. Семејството на Таки го прифатиле како член на своето семејство и станува нивно домашно милениче. Го чуваат, хранат, негуваат, лекуваат. Набрзу штркот Илинка стана миленичка и на локалното население, но стана позната и по неколкуте новинарски прилози во локалните, регионалните и националните електронски и печатени медиуми. Штркот Илинка на господинот Таки му донела четири штркчиња.

Титулата “Европско село на штркот” е од огромно значење за населението на општината, бидејќи тоа беше повод 6-ти Мај да се воведат манифестацијата “Ден на штркот”, кој се одбележува секоја година во селото Чешиново. Оваа манифестација придонесува многу за афирмација на општината, но привлекува и голем број на туристи од државата и соседните држави. Општината стана позната и препознатлива по белиот штрк, а таа, пак, му се одолжи со ставање на оваа племенита птица на грбот на Општината Чешиново-Облешево.



Убавините на Македонија

Оние кои имаат желба да патуваат и истржуваат нови места бараат дестинации надвор од рамките на државата. Но ги забораваме нашите прекрасни места. Тоа е нашата чудесна земја, каде што природата била даржлива и ја покрила со раскошни убавини. Тоа се моменти кога може да почувствуваме како земјата дише и издишува.

Затоа што со еден збор, сте ДОМА.

Во продолжение ви предлагаме 3 прекрасни локации низ Македонија кои се подеднакво убави во секој период од годината.

Ќе ви ја смират душата, ќе ви ги наполнат очите со убавина и ќе си ја засакате државата уште повеќе доколку отидете во:

Препознатливоста за нашата земја

КАНЕО

Охрид е комплетно убав и магичен, но ретко кое место може да се спореди со Канео. Свети Јован Богослов Канео, најпознатата црква во Охрид, е лоцирана на карпестиот рид над плажата Канео во стариот дел на градот.

Канео има зачувано добар дел од првобитните фрески кои датираат пред 1447 година. Иако се извршени одредени модификации бидејќи црквата долго време била напуштена, тоа не го изгубило својот првобитен шарм и магичност.



КОКИНО

Света планина

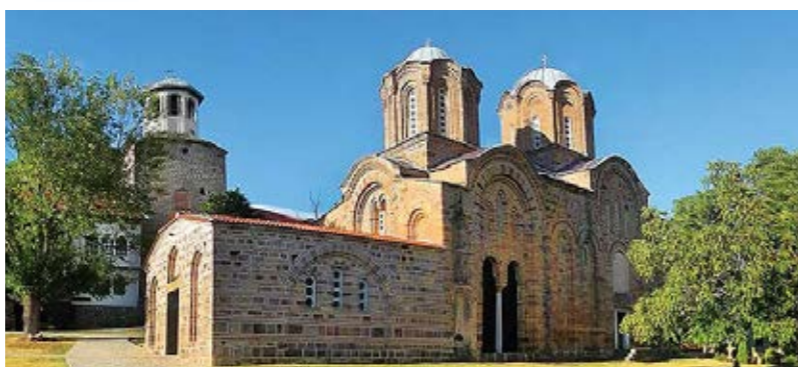
Во 2005 година НАСА го стави Кокино на четвртото место на листата со најстари и најважни астрономски опсерватории на светот. Првите наоди биле добиени истата година кога била откриена населба од бронзениот период, населба што според својот изглед и димензии се разликувала од слични вакви археолошки населби. Карактеристично е дека Кокино е комплексен локалитет. Пред да стане опсерваторија, најверојатно бил света планина на која се изведувани повеќе култови, а еден со сигурност бил присутен: култот на Големата Мајка Божица (Магна Матер), значи Мајка на сите богови. Култот на светиот брак меѓу Мајката Земја и Сонцето, култ што во тој период бил распространет низ Медитеранот. Зборуваме за вториот милениум пред нашата ера, кога карпестиот планински врв се персонифицира како тело на Мајката Божица, Мајката Земја и во одредени временски периоди на овие одредени места, првите сончеви зраци што паѓале го означувале почетокот на таа света врска, свет брак меѓу Земјата и Сонцето, од кое понатаму ќе заживее сè живо во природата.



ЛЕСНОВО

Манастирот Свети Гаврил Лесновски е централната точка на селото Лесново кое се наоѓа во непосредна близина на градот Пробиштип.

Покрај неверојатната живописна природа и пештерите кои се особено интересни за истражување и до кои водат специјални патеки, она што ќе ве воодушеви е резбаниот иконостас во Лесновскиот манастир.



Апликации кои би требало секој да ги има на својот телефон

Смарт телефоните кои ги имаме и секојдневно ги користиме можат да ни помогнат да се изградиме во подобра но и по продуктивна личност, исто така и да ни одземат многу време. Затоа во овој извадок ќе ви ги преставиме апликациите кои можат да ви помогнат вашиот смартфон да го искористите на вистински начин.

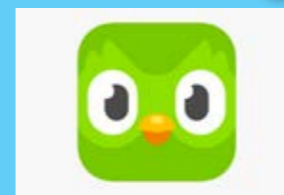
Forest

Апликацијата Forest ќе ве натера навистина да се посветите на учењето или на работата која што треба да ја завршите. Како? Таа функционира како тајмер, каде сами го одредувате времето коешто ви е потребно да се посветите на нешто. На тој начин нема да го користите телефонот и да гледате што има на интернет. Во периодот кој ќе го изберете вие „посадувате“ виртуелно дрво кое ќе ви остане сочувано. Доколку не се придржувате и го земете телефонот во рака, дрвото ќе биде изгорено до темел и такво ќе биде додадено во вашата „виртуелна шума“.



Duolingo

За оваа апликација веројатно повеќето од вас имаат слушнато. Таа ќе ви помогне во изучувањето на странски јазици. Самата апликација низ различни видови на аудио-визуелни методи ви овозможува да се приближите до суштината и убавината на одреден јазик на начин на кој што полесно би го совладале.



Khan Academy

Khan Academy ви овозможува да пристапите до текстуални и видео лекции од различни области меѓу кои: уметност, програмирање, економија, финансии и многу други, во смисла да не ви недостасува материја и лекции кои можете да ги погледнете и/или научите. Откако ќе направите свој профил, можете да ги прекинувате и продолжувате лекциите таму каде што сте застанале.



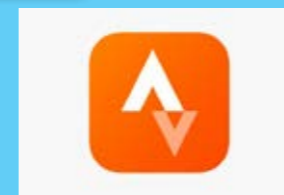
Elevate

Elevate е апликација која служи на брз начин да го разбудите вашиот мозок наутро или да направите систем од вежби за когнитивните функции на секојдневно ниво. Таа содржи различни мини-игри кои бараат од вас да го искористите вашето знаење од областа на математиката, логиката, граматиката, како и вештини за брз одговор, читање или снаодливост.



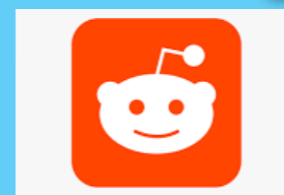
Strava

Сакате да тренирате но не ви се оди во теретана, сала за фитнес или студио поради епидемиолошката ситуација? Strava ќе ви помогне да се посветите на трчањето во природа. Оваа апликација ја мери поминатата дистанца и врши процена колку калории имате согорено па така, ќе ви понуди одредени етапи за трчање брзо темпо со рангирање на сите корисници кои ги имаат поминато истите.



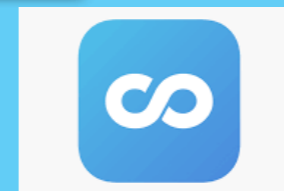
Reddit

Reddit е сајт и форум на кој се прикачуваат вести и дискусии поврзани со најразлични теми од животот. Од здрав начин на исхрана, тренирање, изучување на најразлични вештини до објавување на домашни обврски и совети како да заштедите. Има за секого по нешто. Форумот има голема и активна база на корисници, па многу брзо можете да го слушнете мислењето од другите за сето она што вас ве интересира.



Coursera

Доколку ве интересира како изгледа студирањето во странство, Coursera е база на предмети и курсеви кои може да се изучуваат на најпрестижните светски универзитети како што се Јејл, Харвард, Оксфорд и слично. Лекциите се бесплатни и достапни како во пишана така и во видео форма. Содржат проверени знаења, а доколку се претплатите и платите одреден износ можете да добиете и сертификати за положени испити.



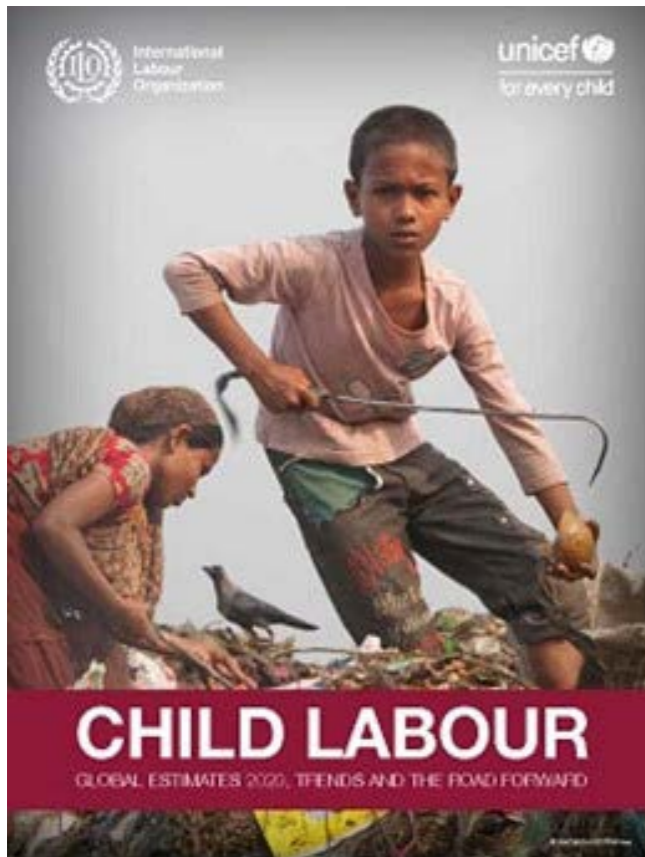
И за самиот крај го оставивме,

Air Visual

Air Visual е апликација која што се занимава и го мери квалитетот на воздухот. Доколку ве интересира дали треба да излезете надвор да трчате или да отворите прозор да ја проветрете просторијата, би било пожелно да погледнете што оваа апликација има да ви каже за моменталниот квалитет на воздухот. Таа ќе ви помогне да одлучите кога е најдобро за вас да вежбате во природа.



Се надеваме дека ви помогнавме и во иднина паметно ќе ги користите вашите Смарт телефони.



ЗЛОУПОТРЕБА НА ДЕТСКИОТ ТРУД ВО СВЕТОТ

Над 160 милиони деца во светот се изложени на груба експлоатација

Во многу држави во светот детскиот труд се злоупотребува. Меѓународната организација остро се спротивставува на овој вид злоупотреба и презема многу активности да се искорене оваа општествено неприфатлива појава. МОТ има усвоено повеќе конвенции и препораки со кои строго се забранува злоупотребата на детскиот труд. Оваа негативна појава е присутна во неразвиените, земјите во развој и во држави кои имаат низок степен на демократија. Овој вид на злоупотреба им го уништува детството, им пречи да одат редовно на училиште и е штетно за нивниот психо-физички и социјален развој.



Само во последните четири години бројот на децата кои работат пораснал за 8.4 милиони, се истакнува во најновите извештаи на МОТ и УНИЦЕФ.

Во Македонија ретко се казнува работата на улица, а организациите за заштита на правата на децата сметаат дека отсутствуваат системски одговори од државата за соодветна заштита и поддршка на оваа група деца и нивните семејства.



Африка има најголем процент на деца кои се вработени на возраст од 5-17 години, односно над 65 милиони, додека во Азија има најголем број на деца на кои се злоупотребува детскиот труд со околу 114 милиони. Ваквата експлоатација е забранета со законодавството ширум светот, но во Македонија ретко се казнува работата на децата.

Скопје, но и другите градови ширум земјава, се соочуваат со експанзија од деца кои питачат на улица. Чистење стакла, собирање отпад, продавање ситни предмети, питачење-работата на улица е најзастапената форма на злоупотреба на детскиот труд во Македонија. Поголем дел од децата се без документи и не се вклучени во образовниот процес. Најголемиот дел од нив се Роми, а наместо во училиште, детството го поминуваат на улица, барајќи егзистенција.

Сиромаштијата и немањето пристап до образовните институции се сметаат како клучни причини за појава на експлоатација на детскиот труд. Обично овие деца потекнуваат од семејства каде родителите не се вработени и се без егзистенција. Други пак примаат мала социјална помош која не им е доволна да се прехранат, па питачењето им е главен адул да заработат дополнително средства.

Најчесто децата се принудени да работат од страна на нивното семејство. Самостојно или организирани во групи, пред најфреквентните семафори во градот или пред пекарите, на дожд и на сонце, децата собираат денар плус за прехранување на нивните семејства. Само во Скопје има околу 300 деца кои работат на улица. Но има и деца кои ги земаат или ги купуваат трговци од нивните родители и ги присилуваат да просат за нив, а собраните пари потоа им ги земаат и подоцна тие деца се принудени да работат за нив, со што стануваат жртви на најтешките форми на злоупотреба на детскиот труд.

Доколку родителот го довел во опасност животот на детето, тогаш веднаш му се одзема времето, до одлука на судот за одземање на родителското право, појаснуваат од Министерството за труд и социјална политика.

Според организациите пак за заштита на детските права, акцентот треба да се стави на образованието на овие деца, за во иднина да се искорени овој проблем.

На 12 јуни се одбележува светскиот ден против злоупотреба на детскиот труд, над 160 милиони деца ширум светот сеуште се принудени да работат нелегално, некои поради сиромаштија, други поради немање заштита и уцени.

Агресијата кај децата - сè по зачестен проблем

Агресивноста е составен дел од животот, не само во периодот на детството и адолесценцијата, туку и подоцна. Постојат разни теории за човечката агресија. Едни сметаат дека агресивноста е одговор на фрустрација, а други сметаат дека таа е вродена особина. Агресивноста кај детето се забележува уште од најраното детство. Ако детето расте во семејство каде што агресивното однесување е вообичаена појава, особено ако агресијата е насочена и кон него, и тоа ќе почне да се однесува агресивно. Растејќи во страв од агресијата на возрасните, детето се идентификува со „агресорот“ бидејќи на тој начин го редуцира стравот. Најчестите причини за агресивно однесување кај децата се темпераментот, хормоните (повисок тестостерон – поголема агресивност), воспитниот стил на родителите, малтретирање, понизок социјален статус, насилството на телевизија, современиот начин на живот – стресот, очекувањата, несигурноста, лоша исхрана и други.

Од втората година се забележуваат разлики во агресивноста меѓу момчињата и девојчињата. Во четвртата година агресивното однесување се стабилизира како особина на личноста. И девојчињата и момчињата можат да бидат агресивни, но, нивната агресивност се манифестира на различен начин. Голема улога имаат и специфичностите во воспитувањето, бидејќи на различен начин влијаат врз девојчињата и врз момчињата. Момчињата покажуваат поучливи облици на агресија, почесто се тепаат, побрзо и почесто имитираат агресивни манифестации. Девојчињата се вербално поагресивни и предност им даваат на посуптилните видови агресија, се закануваат, критикуваат, често се мешаат во играта или во разговорите.

Агресијата може да има и облик на одбивање или отпор. Многу родители се соочуваат со непријатни испади и агресивно однесување на своите деца. Голем дел од нив не знаат како да се однесуваат во тие ситуации, а тоа може да биде и причина за детската агресија. Децата мора да гледаат во своите родители вистинска потпора. Родителите треба да ги постават границите и да бидат доследни во тоа што го зборуваат за да им бидат добар пример на децата. Тоа е добар пристап во однос на градењето на нивниот карактер, но и добра основа за идниот живот. Најважно е да се утврдат причините за агресивното однесување на детето и ако е можно, да се отстранат. Она што секој може да

го направи во случај на агресивно однесување на некое дете е да постави граници до кои смее да оди детето во таа ситуација. Повеќето агресивни деца немаат чувство за граница. Со таква постапка на детето му праќа порака дека се грижиме за него и дека тоа го правиме од љубов, а не од потреба да го победиме или да го казиме. Не би требало детето да добие впечаток дека со агресивно однесување може да стигне до некоја цел. Кај помалите деца можеме, освен забрана, да користиме и дискретно свртување на вниманието кон сликовници, играчки, одење на некое друго место. Кај агресивните деца забележуваме и пониско ниво на етичко расудување, тешкотии во распознавањето на социјалните знаци од околината, секогаш се чувствуваат загрозени, помалку се емпатични, несигурни се, ориентирани се кон себе и кон своите потреби, имаат пониска самоодоверба, тешко го задржуваат вниманието.

Препорачливо е децата што се склони кон агресивно однесување да се зачленат во спортски клубови, каде што вишокот енергија ќе можат да го трошат на натпревари. Тренерот претставува позитивен авторитет со кој децата со задоволство се идентификуваат. Добро е да се вклучат и во други активности: танцување, глума, истражувачки активности и слично. Важно е да се поттикнуваат посакувани однесувања: емпатија, асертивно однесување-да се бориш за себе, а да не го повредиш другиот, просоцијално однесување, поставување граници, дисциплинирање без физички казни и сл.



До кога ќе се крие семејното насилство?

Семејно насилство се смета однесување на член на семејството кој со примена на сила, закана и заплашување врши телесни повреди, емоционална или сексуална злоупотреба и материјално, сексуално или работно искористување на друг член на семејството. Статистиката покажува дека насилството во светот зема се поголем замав. Насилството е негативна општествена појава кое е присутно во многу семејства, пред се врз жената и децата. Семејството како основна клетка во општеството е симбол за љубов, хармонија, радост, топол дом. Меѓутоа, има семејства каде наведените атрибути се заменети со агресија врз поедини членови на семејството.

Жените најчесто се подложни на физичко, психичко и сексуално насилство. Многу жени кои се жртви на семејно насилство имаат негативни мисли за својот живот. Семејното насилство многу ретко се пријавува, а уште поретко, поради него се оди на суд. Околу 15% од жртвите на семејно насилство пријавуваат, а сосема мал дел од нив се решаваат да одат на суд. Од тие, пак, што се решиле да се гони сторителот, половина се откажале. Оние кои завршиле на суд чекаат и по неколку месеци разрешница, а најчесто сторителот добива условна казна.

Можеби жртвата на семејно насилство нема храброст да пријави ваков чин, но, тие кои се во нивното непосредно опкружување имаат обврска да го сторат тоа. Така, жртвата ќе ја



спасиме од насилство и малтретирање, а можеби ќе и отвориме нов пат за посреќна иднина.

Државата, преку своите надлежни органи и институции, има законска обврска да ја заштити жртвата од семејното насилство, единствено ако случајот е пријавен. Во спротивно институциите нема да реагираат или тоа ќе го сторат со задоцнување, кога може да биде предочна. Институциите и невладиниот сектор во нашата држава треба сериозно да работат со жртвите на семејното насилство за нивно охрабрување да го пријават истото. Но, уште поголема одговорност за тоа имаат и најблиските кои заради криење на „семејниот срам“ го премолчуваат насилството. До кога?

Грижа за менталното здравје

Со појавата на пандемијата на глобално ниво, менталното здравје на сите нас е во опасност. Пандемијата негативно се одразува и врз националните здравствени системи од повеќе аспекти. Доброто ментално здравје значи чувство на добросостојба, самодоверба и самопочит. Ни овозможува да ги почитуваме другите луѓе, секојдневието и средината. Доброто ментално здравје ни овозможува да формираме исполнувачки врски, да ги употребуваме способностите и потенцијалите, да се справуваме со животните предизвици.

Се проценува дека во светот од ментални заболувања патат околу 450 милиони луѓе. Некои истражувања, истакнуваат дека проблемите со менталното здравје се голема причина за заболување и прерана смрт, отколку телесните заболувања, со што предвидуваат дека депресијата во наредните десет години ќе биде втора, а до 2030 година прва причина за глобалното оптоварување со болести. Имајќи го во предвид ова, ООН усвои 17 глобални цели за одржлив развој. Една од нив е Цел бр. 3 со наслов "Добро здравје и благосостојба", со која треба да се обезбеди здрав живот и да се промовира благосостојбата на сите возрасти. Оваа глобална цел ги обврзува државите членки на ООН, меѓу кои и нашата држава, да биде дел од националната здравствена политика. Државите треба да се фокусираат на девет таргети (намалување на смртноста на граѓаните од болести предизвикани од загадување на почвата и воздухот, стимулирање на здравствените работници, да престане смртноста на децата, да се намали смртноста на породилките, да се стави крај на некои од разните болести, како што се СИДА, туберкулозата, маларијата..., да се подобри душевното здравје и благосостојба итн.).

Менталното здравје се смета како дел од пошироката на однесувања што ја прават некоја личност здрава, среќна и исполнаета. Заедно со физичкото здравје, менталното здравје се смета како дел од општата слика или дефиниција за човековото здравје. Според СЗО, менталното здравје е подеднакво важно како и општото здравје. Од глобалната бројка на заболувања, околу 14% се менталните заболувања или нарушувања. Исто



така, СЗО смета дека постојано се зголемува распространетоста на менталните заболувања и дека околу 20% од младите имаат во одреден момент некакво ментално нарушување. Важно е да напоменеме, дека, менталното здравје не значи дека секогаш треба да сме среќни и расположени. Сите се соочуваме со проблеми, стресови и загуби, а потоа се чувствуваме исплашени, загрижени, лути, тажни. Доброто ментално здравје ни овозможува да ги прифатиме нашите емоции и да се справиме со проблемите користејќи ги нашите ресурси, вештини и способности. Менталното здравје значи вклучување во продуктивни активности – активности кои ги вклучуваат нашите сетилата, емоции и интелект и ни помагаат да растеме и да се развиваме. Затоа, секогаш треба да работиме на себе.

Сепак, човекот не е изолирана индивидуа. Човекот е под големо влијание на околината, а менталното здравје е основа на благосостојбата и доброто функционирање на индивидуата, но и на заедницата. Ако сакаме ментално здрава заедница, покрај задоволувањето на основните потреби, почитувањето на човековите, политичките, економските, социјалните и културните права, мора да создадеме услови за учење и градење на квалитетни односи. Истражувањата покажуваат дека промовирањето на квалитетно родителство и ментално здравје во училиштата преку учење емоционални и социјални вештини, имаат позитивно влијание врз менталното здравје на децата и младите. Ова позитивното влијание продолжува и во зрелоста. Нашето ментално здравје можеме да го негуваме на неколку начини како што е пронаоѓање на време за самите нас, мала физичка активност, негување на односите со нашите блиски роднини и пријатели.

ЕТИЧКА, ЕСТЕТСКА И МЕДИУМСКА ДИМЕНЗИЈА НА ЛИКОТ НА ДЕДО МРАЗ

Дедо Мраз е можеби најомилениот лик во светот, особено кај децата. Со својотата насмевка, негувана бела брада, дарежливост и позитивни карактерни особини ги мами луѓето од сите генерации. Тој е препознатлив по неговата добрина, љубов и високи морални вредности. Најмногу му се радуваат децата, бидејќи во малите главчиња им е всадено дека тој за Нова година подарува новогодишни пакетчиња и исполнува желби доколку се добри. Неговите постапки се одмерени и содржат високи морални вредности. Кога Дедо Мраз ќе "погреша" некому, му се јавува грижа на совест како внатрешна санкција за стореното.

Пишувањето писма до Дедо Мраз е традиција меѓу децата од пред многу години. Писмата содржат список на играчки кои децата би сакале да ги добијат од Дедо Мраз и потврда дека биле умни во изминатата година. Одговорите на овие писма ги пишуваат поштарите или надворешни волонтери, кои со добро одбрани зборови им возвраќаат на децата. Пишувањето писма до Дедо Мраз има образовно значење, бидејќи ја поттикнува писменоста и електронската комуникација кај децата. При пишувањето и праќањето на писмото, на децата им помагаат родителите или наставниците кои ги учат за содржината на писмата, обраќањето, поздравите и употребата на адресата и поштенскиот број.

Во деновите пред Божиќ и Нова година, Дедо Мраз се појавува во трговските центри и плоштадите и е дел од разни забави. Ликот на Дедо Мраз, освен етичка има и естетска димензија. Естетиката е препознатлива во неговиот весел дух, џентлменско



однесување, убавина, средени бели мустаки и брада, добро дизајнирано палто и панталони во црвена боја со широки бели линии, продорната боја на гласот, високите зимски чизми и др. На ова се надоврзуваат прекрасните ирваси кои даваат глетка на добро негувани животни.

Дедо Мраз има и медиумска димензија. Неговиот лик со универзални и вонвременски вредности му се доделуваат многу улоги. Така, неговиот лик се употребува за рекламни цели на познати брендови, но, тој е главен јунак и во многу книги, стрипови, цртани филмови, тетарски претстави, играни филмови и др. уметнички перформанси кои секогаш завршуваат со среќен крај.

Недостаток во приказната со ликот на Дедо Мраз е во тоа што тој е од сезонски карактер, односно е актуелен само два месеци, кој, својата кулминација ја достигнува во месец декември за време на Новогодишните и Божиќните празници.

Во услови на ерозија на моралните вредности на човекот, ликот на Дедо Мраз е поучно животно четиво за младите генерации да ги прифатат неговите вредности како патоказ во животот.



Празниците се приближуваат, а возбудата расте. Новогодишните елки се украсени и ги разубавуваат нашите топли домови. Желби безброј, но, ќе бидеме среќни ако ни се исполнат најпросакуваната. Овој период од годината е совршен да поминете заедно со своите најблиски во љубов, разбирање и хармонија.

За неколку дена ќе ја испратиме старата 2021 година која ќе ја наметиме по пандемијата со Ковид-19, а ќе ја донесеме Новата 2022 година со нова надеж. Непријатните настани од 2021 година да ги заборавиме, а Новата година на секој од нас да ни донесе убави и радосни моменти. Една од многуте желби на сите нас е да имаме добро здравје, бидејќи е нашето најголемо богатство и инспирација за нови и повисоки дострели во животот. Затоа, среќата нека биде верност во вашиот дом, љубовта верен пријател, а здравјето – непресушно богатство. Спокоен сон, безра мисла и љубов од саканите нека бидат само дел од убавите нешта во Новата година. Никогаш не е доцна за да поставите нова цел или да сонувате нов сон. Среќен нов почеток со нова надеж и нова радост. Звездите водат во животот да Ви го трасираат вистинскиот пат. Среќна Нова 2022 Година и среќни Божиќни празници! Многу здравје, среќа и љубов во сите домови.



www.ugd.edu.mk